

Deel 1

HOEVE

RIJCKEVORSEL

***EEN (BIOLOGISCH) LANDBOUWBEDRIJF
MET SPECIALE ZORG VOOR MENSEN,
MILIEU, NATUUR, VOEDSEL EN DIEREN.***

1 AUGUSTUS 2006

0

INHOUD

MET ZIJN DRIEËN OP DE FIETS. HIER MOEDER EN DOCHTERS WETERINGS

0.1 Inhoudsopgave

Deel A (openbaar)

(Dit gedeelte is voor een ieder toegankelijk en openbaar. Het geeft inzicht in de uitgangspunten van het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen, de uitgangspunten van de ondernemers, een analyse van de problemen en kansen, een visie op de bedrijfsopzet en missie, het beschikbare instrumentarium en de bedrijfsonderdelen.)

0 Inhoud

- 0.1 Inhoudsopgave
- 0.2 Samenvatting
- 0.3 Conclusies en aanbevelingen

1 Aanleiding

- 1.0 Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen
- 1.1 Situatie ing. L.W. Vreugdenhil
- 1.2 Situatie ing. A.H.M. Weterings

2 Motivatie & Inspiratie

- 2.0 Inleiding
- 2.1 Zelfverwerkelijking en zelfontplooiing
- 2.2. Verantwoordelijkheid en respect
- 2.3 Volwaardig en duurzaam
- 2.4 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

3 SWOT-analyse

- 3.0 Inleiding
- 3.1 Sterk
- 3.2 Zwak
- 3.3 Kansen
- 3.4 Bedreigingen
- 3.5 Aanbevelingen
- 3.6 Conclusies
- 3.7 Het Beeld
- 3.8 De Visie
- 3.9 Ontwikkelingen

4 De Opzet

- 4.0 Inleiding
- 4.1 De nieuwe missie
- 4.2 De keuze
- 4.3 De organisatie
- 4.4 Rechtsvorm
- 4.5 Huisstijl
- 4.6 Marketing-mix
- 4.7 Beleidsplan voor natuurbeheer en ontwikkeling

5 Instrumentarium

- 5.0 Inleiding
- 5.1 De Gebouwen
- 5.2 De Percelen
- 5.3 Het Erf
- 5.4 De Ontsluiting
- 5.5 De Ontwatering
- 5.6 Mechanisatie
- 5.7 Productierechten
- 5.8 Toeslagrechten
- 5.9 Het menselijk kapitaal

6 Bedrijfsonderdelen

- 6.0 Inleiding

6.1 Natuurbeheer

- 6.1.0 Inleiding
- 6.1.1 Melkveehouderij
- 6.1.2 Zuivel
- 6.1.3 Mestvee
- 6.1.4 Schapen

6.2 Akkerbouw

- 6.2.0 Inleiding
- 6.2.1 Aardappelen
- 6.2.2 Uien
- 6.2.3 Snijmais
- 6.2.4 Graan
- 6.2.5 Suikerbieten
- 6.2.6 Vollegrondsgroenten

6.3 Zorg

- 6.3.0 Inleiding
- 6.3.1 Uitgangspunten
- 6.3.2 Doelgroep
- 6.3.3 Doelstelling
- 6.3.4 Activiteiten
- 6.3.5 Financiering
- 6.3.6 Wet maatschappelijke ondersteuning
- 6.3.7 Kwaliteitssystemen
- 6.3.8 Wetgeving

6.4 Minicamping

- 6.4.0 Inleiding
- 6.4.1 Campingtarieven
- 6.4.2 Campingprocedure
- 6.4.3 Campingregels

6.5 Paardenpension

- 6.5.0 Inleiding
- 6.5.1 Tarieven
- 6.5.2 Overeenkomst
- 6.5.3 Reglement

6.6 Huisverkoop

- 6.6.0 Inleiding
- 6.6.1 Boerderijwinkel
- 6.6.2 Het Praathuis

6.7 Educatie

- 6.7.0 Inleiding
- 6.7.1 Natuur- en milieueducatie
- 6.7.2 Stage
- 6.7.3 Schoolkamp

6.8 Werk voor derden

- 6.8.0 Inleiding
- 6.8.1 Onderhoud landgoederen
- 6.8.2 Onderhoud natuurgebieden
- 6.8.3 Onderhoud overige opdrachtgevers
- 6.8.4 Advieswerk

Deel B (vertrouwelijk)

(Dit gedeelte geeft inzicht in de noodzakelijke investeringen, het financieringsplan, het exploitatieplan en de liquiditeitsontwikkeling. Daarnaast vermeld het een aantal referenties en geeft het inzicht in correspondentie. Het is derhalve verstandig dit onderdeel als vertrouwelijk te beschouwen.)

7 Begroting

- 7.0 Inleiding
- 7.1 Saldoberekening Natuurbeheer
- 7.2 Saldoberekening Biologische akkerbouw
- 7.3 Saldoberekening Zorg
- 7.4 Saldoberekening Verblijfsrecreatie
- 7.5 Saldoberekening Paardenpension
- 7.6 Saldoberekening Winkel
- 7.7 Saldoberekening Educatie
- 7.8 Saldoberekening Werk voor Derden
- 7.9 Netto-opbrengst
- 7.10 Niet-toegerekende kosten
- 7.11 Resultaat
- 7.12 Risico-analyse
- 7.13 Meerjarenbegroting
- 7.14 Investeringsplan
- 7.15 Financieringsplan

8 Liquiditeit

- 8.0 Inleiding
- 8.1 Januari
- 8.2 Februari
- 8.3 Maart
- 8.4 April
- 8.5 Mei
- 8.6 Juni
- 8.7 Juli
- 8.8 Augustus
- 8.9 September
- 8.10 Oktober
- 8.11 November
- 8.12 December
- 8.13 Liquiditeit versus financiering
- 8.14 Liquiditeitsontwikkeling

Bijlagen:

- 1. Referenties
- 2. Correspondentie
- 3. Certificaten

0.2 Samenvatting

Dit bedrijfsplan is gebaseerd op het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen en het bedrijfsplan dat in opdracht van de deelgemeente is opgesteld door DLV Adviesgroep N.V. voor het onder de naam “Hoeve Rijckevorsel” door ing. L.W. Vreugdenhil geëxploiteerde bedrijf.

In het Gebiedsplan De Bonnen is aangegeven dat de landbouw een plaats moet houden in de Bonnenpolders. Er is echter slechts ruimte is voor twee bedrijven. Deze moeten zowel economisch als landschappelijk duurzaam zijn. Verbreding met toeristisch/recreatieve activiteiten is gewenst en wordt mogelijk gemaakt. De maatschappelijke functie van de boer wordt door diverse partijen van groot belang geacht. Beheer van het landschap, educatie en het vermarkten van de eigen producten wordt gezien als mogelijkheden ter versterking van het bedrijf. In de agrarische bedrijfsvoering zal de nadruk niet alleen liggen op de primaire productie van voedsel, maar ook op het aanbieden van diverse diensten, waaronder de zogeheten Groene en Blauwe Diensten. Het vraagt een andere rol van de boer. De gebiedsontwikkeling moet worden mogelijk gemaakt met de ontwikkeling van landgoederen. Dit vereist een strakke regie en een sterke rol van de lokale overheid.

In het bedrijfsplan voor de Hoeve Rijckevorsel is ingegaan op de basiselementen die door ing. L.W. Vreugdenhil reeds zijn gerealiseerd (biologische landbouw, minicamping, paardenpension) en op de potenties die het bedrijf verder heeft. De opdracht was echter een bedrijfsplan op te stellen dat een hoofdkomen zou kunnen garanderen voor één persoon.

In de aanbiedingsbrief van 17 april 2006 aan het Dagelijks Bestuur van de deelgemeente Hoek van Holland worden door ing. L.W. Vreugdenhil een aantal knelpunten gesignaleerd. In dit bedrijfsplan wordt ingegaan op de integratie van zijn bedrijf met het bedrijf van zijn collega ing. A.H.M. Weterings. Het laat zien dat kan worden voldaan aan de gewenste en noodzakelijke nieuwe rol van de agrarische ondernemer in dit gebied. Het laat eveneens zien dat er een extra maatschappelijke dimensie (zorg!) aan kan worden toegevoegd.

Zowel ing. L.W. Vreugdenhil alsook ing. A.H.M. Weterings zijn goed opgeleide vakmensen met een grote betrokkenheid bij de samenleving in het geheel en het gebied in het bijzonder. Men heeft de bereidheid zich aan te passen aan de nieuwe omstandigheden en een uitdaging te vinden in de geboden kansen. Men is gemotiveerd en men weet zich geïnspireerd te werken aan een nieuwe missie: *“De Hoeve Rijckevorsel is een (biologisch) landbouwbedrijf met speciale zorg voor mensen, milieu, natuur, voedsel en dieren.”*

Met het beschikbare instrumentarium (erf, gebouwen, percelen, ontwatering, mechanisatie, etc.), maar bovenal met het aanwezige menselijke kapitaal kan gewerkt worden aan een duurzame onderneming in de Bonnenpolders. Deze is omgevingsgericht en vraaggericht. De Hoeve Rijckevorsel kan een belangrijke rol vervullen in de transformatie die de Bonnenpolders zal ondergaan en zal zich moeten richten op de vraag van de consument t.a.v. gezond voedsel (“slow food”), zorg, educatie en recreatie. Dit uit zich in het directe contact met deze consument als resp. klant, cliënt, leerling en gast.

Met de diverse bedrijfsonderdelen wordt een duidelijke impuls gegeven aan de noodzakelijke revitalisering van de Bonnenpolders. Het natuurbeheer, de biologische akkerbouw, de zorg, de minicamping, het paardenpension, de winkel, de kleinschalige horeca-gelegenheid en de educatie bieden werkgelegenheid, verbeteren de leefbaarheid geven een stimulans aan de lokale economie en een positief imago aan het groene achterland van Hoek van Holland.

0.3 Conclusies en Aanbevelingen

Het bedrijfsplan Hoeve Rijckevorsel kent de volgende conclusies en aanbevelingen:

1. Het ontakelingsproces van de huidige Hoeve Rijckevorsel door de rentmeester van de Erven van Rijckevorsel dient per direct te worden gestopt.
2. De schade die is ontstaan, zoals bijv. het verlies van de biologische certificering, zal moeten worden vergoed. Voorts zullen de productierechten behouden moeten blijven.
3. De afspraken, intenties en verwachtingen zoals deze behoren tot het Gebiedsontwikkelingsplan de Bonnen moeten worden nagekomen.
4. De uitwerking van het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen vereist een sterke rol van de lokale overheid als bestuurlijk regisseur van het proces.
5. Er zal sprake moeten zijn van een geleidelijke overgang van de Hoeve Rijckevorsel - oude stijl naar de Hoeve Rijckevorsel - nieuwe stijl.
6. Deze Hoeve Rijckevorsel - nieuwe stijl dient een belangrijke rol te spelen in de transformatie en het toekomstig beheer van de Bonnenpolders.
7. De betrokkenheid van Vreugdenhil en Weterings bij de Hoeve Rijckevorsel - nieuwe stijl is noodzakelijk om van de samenvoeging van hun bedrijven een succes te maken.
8. Bij de plattelandsvernieuwing in de Bonnenpolders is een open financiële en juridische structuur nodig om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken.
9. Het nieuwe bestemmingsplan moet de mogelijkheden tot zorg, camping, winkel, horecafaciliteit en paardenpension nauwkeurig vastleggen, evenals de grootte van het bouwperceel.
10. Met de ontwikkeling van de landgoederen moet niet alleen de financiering van de te ontwikkelen natuur mogelijk worden gemaakt, maar ook het beheer ervan.
11. Het is verstandig om de natuurlijke graslanden welke behoren tot de landgoederen in langdurige pacht onder te brengen bij de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap.
12. Het is voorts verstandig om met een goede privaatrechtelijke overeenkomst het beheer van alle natuurlijke graslanden in de Korte Bonnen te laten uitvoeren door de Hoeve Rijckevorsel en de exploitatiemogelijkheden van de hoeve zelf te laten vastleggen.
13. Het verdient daarbij aanbeveling om vanwege de gewenste maatschappelijke functie de eigendomssituatie van de hoeve onder te brengen bij een aparte beheersstichting.
14. Met betrekking tot het aanbieden van diensten op het terrein van zorg en educatie ligt er een duidelijke rol van de lokale overheid om de vraag te stroomlijnen, ook budgettair.
15. In deze overgangperiode is een sterke rol en strakke regie van de lokale overheid gewenst om de goede randvoorwaarden te creëren bij dit initiatief en daar waar mogelijk te faciliteren. Van de overheid mag worden verwacht dat men niet alleen anticipeert en stimuleert, maar voorts ook controleert.

1 AANLEIDING

**DE VOORMALIGE BOERDERIJ VAN WETERINGS, HET HUIDIGE BEZOEKERSCENTRUM IN
HET STAELDUINSE BOS**

1.0 Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen

De huidige bewoners van de Bonnen hebben zich verenigd in Stichting de Bonnen om samen sterker te staan en oplossingen aan te dragen om de neerwaartse spiraal waarin de Bonnenpolder zich bevindt het hoofd te bieden. Herman Weterings en Leen Vreugdenhil waren de initiatiefnemers tot de oprichting van deze stichting. De doelstelling van deze stichting is het bewaren en bewaken en waar mogelijk versterken van de kwaliteit van het landschappelijke, natuurwetenschappelijk en agrarische karakter van zowel de Korte Bonnen alsook de Lange Bonnen te 's-Gravenzande en Hoek van Holland.

Deze stichting is na een aanloopperiode op 15 september 2000 officieel opgericht. Reeds spoedig na deze oprichting werd aan een groep studenten in het afstudeerjaar Plattelandsvernieuwing van de Hogeschool Delft verzocht een gebiedsvisie op te stellen. In december 2000 bleek echter dat dit voor hen te hoog gegrepen was en dat niet aan de verwachtingen werd voldaan. Vervolgens werd contact gezocht met een professioneel adviesbureau en in april 2001 bracht DLV Adviesgroep N.V. een offerte uit om een gebiedsvisie op te stellen. Uiteindelijk heeft de Stichting de Bonnen in april 2003 moeten concluderen de daarvoor benodigde gelden niet bij elkaar te kunnen brengen. Extra wrang daarbij was dat in september 2001 de Bonnenpolder wederom onder water had gestaan waarmee de financiële problematiek de boeren in de polder ook tot de lippen was gestegen.

Uiteindelijk is er in november 2003 unaniem een motie van de plaatselijke PvdA-fractie aangenomen in de raad van de deelgemeente Hoek van Holland om een gebiedsvisie op te stellen om een samenhangend beleid te voeren in het gebied waardoor een verdergaande verpaupering kon worden voorkomen. Deze gebiedsvisie zou in het tweede kwartaal van 2004 ter goedkeuring aan de raad moeten worden voorgelegd.

De letterlijke tekst van de motie was:

*“De deelraad van Hoek van Holland
in vergadering bijeen op 20 November 2003,
overwegende dat:*

- *mede door het ontbreken van een gebiedsvisie voor het gebied De Bonnepolder het gebied verpaupert,*
- *door een gebiedsvisie het mogelijk wordt om samenhangend beleid te voeren over dit gebied,*
- *het mogelijk wordt beter te sturen in het gebied waardoor verdergaande verpaupering kan worden voorkomen;*

draagt het dagelijks bestuur op:

- *om in het eerste kwartaal van 2004 opdracht te geven een gebiedsvisie voor het gebied de Bonnepolder te (laten) maken,*
- *om in het tweede kwartaal van 2004 genoemde visie in de raad ter goedkeuring voor te leggen,*
- *het voor het maken van de gebiedsvisie benodigde geld te zoeken binnen:*
 - o *de provincie,*
 - o *derden (Zuid-Hollands Landschap),*
 - o *de post nieuw beleid.”*

Vervolgens heeft het tot december 2004 geduurd alvorens er een opdrachtsformulering was en daarna is er pas in april 2005 aan een tweetal adviesbureaus gevraagd een offerte uit te brengen. In een projectgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de deelgemeente Hoek van Holland, het Hoogheemraadschap van Delfland, de Erven van Rijkevorsel, Stichting het Zuid-Hollands Landschap, de Dienst Stedebouw en Volkshuisvesting van de gemeente Rotterdam en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam is gekozen voor DLV Groen & Ruimte.

In de opdrachtsformulering van december 2004 staat het volgende vermeld:

“Opdrachtformulering

Welk evenwicht en draagvlak kan er gevonden worden voor toekomstige ontwikkelingen t.a.v. natuur en landschap, infrastructuur, waterbeheersing, landbouw en recreatie op een wijze die recht doet aan de cultuurhistorische vorming van het gebied en de economische perspectieven van de agrarische bedrijven als beheerder van het landelijk gebied ?

(Uit gebiedsvisie “de Bonnen” onderlegger van gespreksnotitie tbv overleg 16 september 2004)

Hoofddoelstelling

Een integrale, op uitvoering gerichte gebiedsvisie waarin zowel wensen/eisen ten aanzien van natuur, waterhuishouding, landbouw, landschap en recreatie zijn verwerkt, als de relaties met het omringend gebied. De rol die agrariërs kunnen hebben komt nadrukkelijk hierbij aanbod.”

Ten aanzien van het tijdspad stond het volgende vermeld:

“Tijdspad

3 tot 6 maanden na opdrachtverstrekking, 1^e kwartaal 2005 moeten de eerste resultaten uit de inventarisatie bekend zijn.”

Het behoeft hier verder geen betoog dat twee jaar vertraging funeste gevolgen kan hebben voor bedrijven die afhankelijk zijn van de toekomstvisie van een overheidslaag.

In september 2005 is dit adviesbureau aan de slag gegaan met voornoemde projectgroep waarbij ook de Stichting de Bonnen was vertegenwoordigd. De doelstelling was het maken van een integraal en uitvoeringsgericht gebiedsontwikkelingsplan voor De Bonnen waarin de functies natuur, waterhuishouding, landbouw, landschappelijke kwaliteit en recreatie optimaal op elkaar zijn afgestemd of zijn gecombineerd. Het gebiedsontwikkelingsplan is een gemeenschappelijke visie gekoppeld aan een uitvoerings- en een financieringsplan. Het vormt ook een toetsingskader voor andere plannen in het gebied en is de basis voor verdere afspraken over de ontwikkeling van De Bonnen. De gebiedsvisie moet gedragen zijn door de gebruikers en door de betrokken bestuurders.

Eind januari 2006 werd het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen gepresenteerd aan de projectgroep. Geconcludeerd werd dat voor een duurzame toekomst van De Bonnen nieuwe economische dragers in het gebied nodig zijn.

Citaat: “Als een gebied alleen afhankelijk blijft van externe financieringsbronnen biedt dit geen duurzame toekomst. De huidige economische drager van de Bonnen is de landbouw, maar duidelijk is dat alleen landbouw niet voldoende economische basis biedt voor een duurzame toekomst. Als niet op korte termijn acties worden ondernomen, zullen over enkele jaren alle huidige landbouwbedrijven verdwenen zijn.”

Nieuwe economische dragers zijn dus noodzakelijk. Een belangrijke ontwikkeling in dat licht is de ontwikkeling van landgoederen. Door de realisatie van landgoederen komen middelen beschikbaar, die kunnen worden ingezet voor de optimalisering van de omgeving. Concreet betekent dit dat ze bestaan uit een bescheiden bouwkaavel (max. 0,5 ha) en voor het overige bestaan uit (natuurlijk) grasland. Een van de zaken die uit de landgoedontwikkeling moet worden gefinancierd is een herstructurering van de agrarische bedrijfsstructuur. Het gaat daarbij met name over het normaliseren van de pachtsituatie. Gezien de situatie in het gebied is er ruimte voor twee levensvatbare bedrijven. Deze krijgen alle gronden in reguliere pacht, zodat zij de benodigde landbouwgronden duurzaam tot hun beschikking hebben. Behalve nieuwe economische dragers zijn er ook nieuwe functies in het gebied gewenst. In het noordelijk deel van de Korte Bonnen dient een graslandreservaat ontwikkeld te worden, langs de Rel is een ecologische verbindingzone gewenst, die als schakel dient tussen de duinen en de Oranjeplassen. Deze laatste heeft behalve een ecologische functie, ook een belangrijke functie in de waterhuishouding. Door de ecologische verbindingzone voldoende ruim te dimensioneren, ontstaat er voldoende ruimte voor waterberging, zodat de omringende gronden ook in de toekomst geen wateroverlast te verduren krijgen.

Een aanvullende pijler onder de beide agrarische bedrijven kan huisverkoop (aard. enz.) zijn. Huisverkoop kan in de Bonnen weer een belangrijke neveninkomstenbron vormen, te meer omdat de recreatieve ontsluiting van het gebied sterk verbeterd zal worden. De Bonnenweg moet toegankelijk worden voor fietsers en wandelaars. Tussen de Bonnenweg en het bos zal langs de rand van het reservaat een wandelverbinding worden gerealiseerd. Hierdoor worden de Bonnen toegankelijk voor de recreanten in het Staelduinse Bos, die daar in groten getale gebruik van maken. Behalve verlichting van de recreatieve druk in het Staelduinse Bos, leidt dit ook tot meer kansen voor recreatieve (neven)activiteiten in de Bonnen. De gemeente Rotterdam en de gemeente Westland zullen daaraan mee kunnen werken door in het bestemmingsplan kleinschalige horecavoorzieningen op beide bedrijven mogelijk te maken.

Het Zuid-Hollands Landschap krijgt na aankoop het reservaatgebied in eigendom. Het beheer dient echter uitbesteed te worden aan de Hoeve Rijckevorsel. De percelen kunnen worden gebruikt om vee te weiden en te hooien, bemesting is maar ten dele toegestaan.

Omdat het streven is naar een duurzame inrichting van de Bonnenpolder, moeten de twee bedrijven ook een duurzame plaats krijgen in de polder. Daarom is zo snel mogelijk gestart met het opstellen van bedrijfsplannen voor beide bedrijven. Deze bedrijfsplannen maken de benodigde investeringen inzichtelijk, maar geven voor de overgangssituatie ook aan wat minimaal noodzakelijk is voor deze bedrijven om de overgangperiode door te komen. Een belangrijke stap is om te komen tot goede duurzame grondposities, zodat alle functies een plaats kunnen krijgen. Hiervoor zijn twee stappen van belang: Pachtnormalisatie en wijziging van het bestemmingsplan. Mede op basis van de eerder opgestelde bedrijfsplannen moeten de grondposities zo worden verdeeld dat beide landbouwbedrijven een goede verkaveling krijgen, met goede pachtafspraken.

Hiervoor dient een pachtnormalisatie plaats te vinden en vervolgens ook een kavelruil. Omdat de pachtnormalisatie een langdurig traject kan zijn, moet deze procedure in het begin van de uitvoering plaatsvinden. Belangrijk is om zo snel mogelijk inzichtelijk te krijgen, wanneer welke gronden pachtvrij komen, zodat toegewerkt kan worden naar de gewenste situatie. Gedurende de overgangssituatie moet ruimte komen om ook tijdelijke gronden naar de twee agrarische bedrijven toe te schuiven, zodat zij in deze periode ook een rendabele bedrijfsvoering hebben. De bedrijfsplannen en inzicht in de pachtverhoudingen zijn hiervoor belangrijk, maar vooral ook goede afspraken tussen de pachters en verpachter.

BESTEMMINGSKAART GEBIEDSONTWIKKELINGSPLAN DE BONNEN

Partij	Verantwoordelijkheden
Erven van Rijckevorsel	Verkoop gronden aan Zuid-Hollands Landschap t.b.v. reservaat Verkoop gronden aan HH Delfland i.v.m. verbreding rel/aanleg EVZ/waterberging Normaliseren pachtsituatie voor Bonnenwoning en Hoeve Rijckevorsel Realisatie landgoederen volgens (door deelgemeente) goedgekeurd plan Sanering kas aan eind Dwarshaak
Pachters Bonnenwoning en Hoeve Rijckevorsel	Opstellen bedrijfsplan
Stichting het Zuid-Hollands Landschap	Aankoop reservaatgebied via DLG In gebruik geven reservaat aan Hoeve Rijckevorsel Realisatie wandelpad door reservaat
Deelgemeente Hoek van Holland	Aanpassing bestemmingsplan Toetsing ontwerp landgoederen Realiseren Bonnenweg als doorgaande fiets- en wandelverbinding Creëren van voldoende budget voor n.m.e.-projecten door scholen in de Bonnenpolder.
Hoogheemraadschap van Delfland	Realisatie verbreding rel/EVZ Afspraken maken met één van beide agrariërs over beheer
Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam	Verkoop perceel Haakweg aan erven van Rijckevorsel
Provincie Zuid-Holland	Goedkeuring bestemmingsplan Akkoord met nieuwe landgoederen
Landgoedeigenaren	Verpachten gronden aan Hoeve Rijckevorsel

1.1 Situatie ing. L.W. Vreugdenhil

Het Dagelijks Bestuur van de deelgemeente Hoek van Holland heeft vooruitlopend op een besluit van de deelgemeenteraad d.d. 6 juli 2006 in februari 2006 reeds opdracht verleend aan DLV Adviesgroep N.V. om een tweetal bedrijfsplannen te maken voor de resterende agrarische bedrijven in de Bonnenpolder, waaronder het bedrijf van ing. L.W. Vreugdenhil, handelend onder de naam Hoeve Rijkevorsel.

Dit bedrijfsplan is opgesteld door ing. J.J. Willemse en gereedgekomen op 7 april 2006. De opdracht was om te komen tot een bedrijfsplan met een acceptabel gezinsinkomen voor één ondernemer, een voldoende liquiditeitstoename en een duidelijk toekomstperspectief. Het geeft een beschrijving van de huidige situatie, een financiële analyse, een SWOT-analyse, een bespreking van de kansen en wensen van het bedrijf, een omschrijving van de gekozen plannen, een investeringsplan, een financieringsplan en een analyse van de resultaten.

Het bedrijf van Vreugdenhil was omgeschakeld naar biologische landbouw vanaf november 2001 en verbreed met een paardenpension en een minicamping vanaf het voorjaar van 2002. Daarmee had Vreugdenhil duidelijk geanticipeerd op de toekomstige ontwikkelingen in de Bonnenpolders.

In de conclusies en advies van het rapport staat het volgende vermeld:

- *Het bedrijf van Vreugdenhil kan door een aantal structurele wijzigingen in de bedrijfsopzet een aantrekkelijke agrarische onderneming blijven vormen binnen de gehele herstructurering van de Bonnenpolder. De aanwezigheid van melkkoeien, paarden en schapen vormen zowel bedrijfsmatig als recreatief aantrekkelijke economische en landschappelijke dragers. De camping en mogelijke toekomstige vormen van horeca-activiteiten en/of educatie, zorgen er daarnaast nog meer voor dat burgers meer betrokken worden en blijven bij de agrarische bedrijfsvoering.*
- *De melkveehouderij blijft de basis vormen van het bedrijf. Uitbreiding van vee en quotum is daarbij niet noodzakelijk, maar op termijn wel gewenst. Het bouwen van een potstal is vanuit biologisch perspectief noodzakelijk. De melkveehouderij wordt de komende jaren wel geconfronteerd met een flinke prijsdaling. Net zo belangrijk dus zijn de aanvullende inkomsten zoals een beheersovereenkomst via het ZHL en de EU-toeslagrechten. Deze zijn noodzakelijk voor het voortbestaan van de boerderij.*
- *Uitbreiding van de paardenstalling en campingfaciliteiten bieden het bedrijf de meeste kans van slagen op een vaste basis voor extra bedrijfsinkomen. Arbeidstechnisch gezien zal de heer Vreugdenhil met de veehouderij, paardenstalling en minicamping zijn handen vol hebben. Andere nevenactiviteiten (horeca, zuivelbereiding, winkel, etc.) op het bedrijf zullen dus waarschijnlijk met hulp van andere personen en partijen zowel ontwikkeld als uitgevoerd moeten worden. De aanvullende neveninkomsten zullen in de komende jaren noodzakelijk zijn om de verwachte prijsdaling van de melk te kunnen compenseren.*
- *Voor het realiseren van de gewenste economische dragers zal Vreugdenhil een aantal vergunningen nodig hebben. Dit zal vooral de uitbreiding van de paardenstalling,*

horeca-activiteiten en de minicamping betreffen. Om met de camping een stabiel inkomen te kunnen genereren is het noodzakelijk om een langere openingsperiode te krijgen en vaste campingplaatsen. Als dit door regelgeving bij een minicamping niet mogelijk is, moet overwogen worden of de minicamping, onder vooraf bepaalde voorwaarden, omgezet kan worden in een gewone camping.

- *Wil het herstructureringsplan voor Vreugdenhil realistisch zijn, dan is dit alleen mogelijk als andere partijen de benodigde investeringen meefinancieren. 'Rood' zal dus moeten investeren in 'Groen' om een haalbare situatie te kunnen creëren. Vooral de investeringen in de gebouwen en toeslagrechten wegen te zwaar op de financieringsbehoefte van het bedrijf.*
- *In werkelijkheid zal Vreugdenhil, mede afhankelijk van de snelheid van de herstructurering van de Bonnenpolder, er 3 - 5 jaar over doen om de genoemde veranderingen zowel te realiseren als te implementeren. Dit betekent dat dit met name de 1^e 5 jaren voor het bedrijf grote financiële gevolgen heeft. Vanuit de herstructurering is het noodzakelijk dat Vreugdenhil, om zijn plannen te kunnen realiseren, financieel ondersteund wordt middels bijv. subsidies en/of een rentevrije lening. Het mag duidelijk zijn dat, gezien de huidige situatie, er haast geboden is om het bedrijf financieel te herstructureren en de noodzakelijke aanpassingen uit te voeren.*

Dit bedrijfsplan is door Vreugdenhil op 17 april 2006 aangeboden aan het Dagelijks Bestuur met de volgende concrete verzoeken:

- 1) *aan te geven welke stappen noodzakelijk zijn om het gewenste eindstadium te bereiken?*
- 2) *aan te geven op welke termijn en met welke middelen het bedrijf van collega Weterings kan worden geïntegreerd in de Hoeve Rijckevorsel?*
- 3) *aan te geven welke mogelijkheden (bestemmingsplan, vergunningen, subsidies, etc.) mij geboden worden om het bedrijf in de gewenste richting te ontwikkelen en welke bescherming de overheid mij biedt tegen valse concurrentie (de zogeheten waarborgnorm van een bestemmingsplan)?*
- 4) *aan te geven op welke wijze er wederom een gezonde financiële en juridische basis aan mijn bedrijf gegeven kan worden in deze herstructurering van de Bonnenpolders?*
- 5) *aan te geven op welke wijze de overbrugging tot het gewenste eindstadium juridisch geregeld en zakelijk gefinancierd kan worden in deze labiele overgangsperiode?*

Op 10 mei 2006 werd echter door ing. L.W. Vreugdenhil een brief ontvangen van het advocatenkantoor van de Erven van Rijckevorsel met de mededeling dat met terugwerkende kracht vanaf 1 mei 2006 ongeveer veertig hectare grond aan zijn bedrijf werd onttrokken en tijdelijk aan iemand anders werd verpacht. Deze handelswijze is in strijd met de gemaakte afspraken, gewekte verwachtingen en uitgesproken intenties in het kader van het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen. Hiermee wordt niet alleen ernstige schade berokkend aan een geleidelijke overgang naar een nieuwe situatie en noodzakelijk vertrouwen bij het oplossen van de gemeenschappelijke problemen, maar ook aan de doelstelling van het project, het vereist draagvlak en de verstrekte opdracht aan het adviesbureau DLV Groen & Ruimte.

Het is nu aan de deelgemeente Hoek van Holland om als bestuurlijke regisseur van het project de rentmeester van de Erven van Rijckevorsel aan te spreken op de schending van het gewekte vertrouwen, misbruik van de situatie en het noodzakelijke herstel van de schade.

1.2 Situatie ing. A.H.M. Weterings

Herman Weterings heeft zijn gronden in langdurige pacht van de Erven van Rijckevorsel. Het bedrijf van Herman Weterings heeft zich vanaf de jaren zeventig ontwikkeld tot een bedrijf dat gespecialiseerd was in de teelt van spruitkool. Daarnaast werd graan geteeld, maar ook werd ervaring opgedaan met de teelt van ondermeer blauwmaanzaad, teunisbloem, hypericum en zonnebloemen.

Na de dramatische gebeurtenissen in september 2001 en het uitblijven van een vergoeding van de schade heeft Weterings zijn landbouwschuur aan de De Jonghlaan in 's-Gravenzande verkocht aan Mario van der Drift. Om de kostprijs per eenheid product te verlagen werd gekozen voor een nauwe samenwerking met Agridrift, het bedrijf van vader Henk en zoon Mario van der Drift. Veel werkzaamheden worden uitbesteed aan deze collega.

Sinds die tijd zijn echter ook de omstandigheden voor Agridrift sterk veranderd in negatieve zin. Agridrift is veertig hectare grond in pacht in de Oranjevuitenpolder kwijtgeraakt aan het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam en heeft daarnaast 16 hectare grond en de opstallen in eigendom in de Oranjevuitenpolder verkocht aan het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam. Hier wordt in 2005 voor het laatst op geteeld en de opstallen dienen medio 2006 te worden opgeleverd. In de Bonnenpolders heeft Agridrift nog bijna 30 hectare grond in tijdelijke pacht, maar in de aanvulling op het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen is ook sprake van landgoed- en natuurontwikkeling op deze gronden.

Het perspectief voor het behalen van een inkomen op de 39,7 hectare pachtgrond wordt daarmee moeilijk. Het betreft zware kleigrond welke niet of nauwelijks geschikt is voor een verdere intensivering of de teelt van vollegrondsgroenten. Voorts is het streven van de verpachter om ook deze gronden pachtvrij te krijgen duidelijk geworden, mede vanwege de weigering op het verzoek om de zoon medepachter te laten worden. Eveneens werd geen toestemming door de verpachter verleend de structuur van deze gronden te verbeteren. Een oriëntatie op de toekomst is dus gewenst.

In het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen is er sprake van een samenvoeging van de bedrijven van Vreugdenhil en Weterings. Daarbij zal ook een perceel naast de Rel moeten worden ingeleverd ten behoeve van waterberging, te weten een gedeelte van de Bonnendijk. In het bedrijfsplan dat voor Vreugdenhil is opgesteld is echter slechts sprake van een inkomen voor één ondernemer. Wel wordt gesteld dat andere nevenactiviteiten (horeca, winkel, zuivelbereiding, etc.) met hulp van andere partijen zowel ontwikkeld als uitgevoerd moeten worden. Mede vanwege het beroep van de vrouw en een schoondochter van Herman Weterings gaat de interesse ook uit naar de ontwikkeling van een zorgtak. Door samen te werken met Vreugdenhil ontstaat er een synergie die groter is dan de som der delen.

Dit bedrijfsplan moet derhalve worden gezien als een aanvulling op het eerder door DLV Adviesgroep N.V. opgestelde bedrijfsplan voor ing. L.W. Vreugdenhil, handelend onder de naam Hoeve Rijckevorsel. Het beoogt een samenwerking mogelijk te maken tussen Weterings en Vreugdenhil, mede om een geleidelijke overgang naar een nieuwe situatie mogelijk te maken, maar ook om werkgelegenheid te behouden en zelfs te creëren.

2. MOTIVATIE & INSPIRATIE

2.0 Inleiding

Ontwikkeling

De mens is sinds zijn ontstaan - net als andere dieren - bezig met voedsel en voortplanting. Maar ook de plant heeft voedsel nodig en plant zich voort. Iedere vorm van leven op deze planeet is gebaseerd op deze organische processen. In de evolutie heeft de afgelopen tienduizend jaar de ontwikkeling van de mens versneld plaatsgevonden. In de honderdduizend jaar daarvoor moest de mens zich nog ontwikkelen via de Neanderthaler tot zijn huidige verschijningsvorm. Van jager werd hij ook landbouwer door dieren te domesticeren en zelf bolletjes, knolletjes en zaadjes van nuttige planten in de grond te stoppen om later te kunnen oogsten. Dit systeem is de mens steeds verder gaan perfectioneren.

Kennis

De mens ontwikkelde niet alleen verbeterde technieken voor het produceren van voedsel, maar deed ook kennis op om het schrift te ontwikkelen, pyramides te bouwen, een stoommachine te ontwerpen, een telefoon en televisie uit te vinden en het heelal te verkennen. De techniek stelde ons middels mechanisering en automatisering in staat een andere wereld te creëren dan in de periode van de eerste vuistbijl kon worden aangetroffen. Daarnaast leerde de mens ziekten te bestrijden, maar ook om nog vernuftiger moordwapens te realiseren. Middels godsdiensten en filosofieën probeert de mens een zingeving aan zijn bestaan te verlenen.

Waarheid

De mens begrijpt al erg veel, maar nog nauwelijks zichzelf. Daarvoor worden ook weer allerlei theorieën ontwikkeld. Naast de reeds genoemde religieuze en filosofische stromingen ontstonden ook weer verscheidene psychologische en sociologische verklaringen voor het gedrag van de mens. Er zijn boeken volgeschreven om de mens te verklaren en zijn bestaan een plaats te geven. Er zijn veel mensen die denken "de waarheid" te kennen.

Ambitie

De mens van nu beschikt over computers om hem te helpen bij het denkwerk en heeft het internet en de telefoon tot zijn beschikking om zich te informeren en om te communiceren. Door middel van politiek en economie probeert de mens individueel en collectief zijn fysieke bestaan te garanderen en te voldoen aan zijn ambities. Ook hierbij bestaan er allerlei theorieën die komen en gaan.

Vervreemding

De mens leeft inmiddels in een erg complexe samenleving. Hij heeft inmiddels meer instrumenten tot zijn beschikking dan de speer en de vuistbijl. Hij maakt niet langer onderdeel uit van een rondzwerfende stam, maar woont vaak in stedelijk verband en speelt mondiaal een rol als consument en als producent. De pottenbakker van vijfduizend jaar geleden had waarschijnlijk ook nog wel enige kennis van het slachten van een kip en de eerste smid wist niet alleen hoe een pijlpunt verhard moest worden, maar ook hoe een koe wordt gemolken. In de moderne en gespecialiseerde samenleving van nu weet men nauwelijks meer waar de melk vandaan komt, laat staan dat een koe tweemaal daags gemolken moet worden gedurende gemiddeld 10 maanden per jaar.

Over leven

De mens van nu is echter in veel opzichten als individu nog steeds bezig met handhaven en overleven. Dit uit zich middels allerlei processen in bedrijven, organisaties en instellingen. Hierbij dreigen soms mensen de aansluiting te missen bij het arbeidsproces en dit kan dan vervolgens weer consequenties hebben voor hun maatschappelijke bestaan. De mens komt in zijn rol als "producent" soms niet aan bod of valt uit de boot door gebrek aan specifieke kennis of sociale vaardigheden. De mens laat zich in zijn rol als "consument" soms een ambitie aanpraten die niet overeenkomt met zijn daadwerkelijke behoeften. Dit leidt slechts tot frustraties.

Reflectie

De mens heeft - om goed te kunnen functioneren - soms de behoefte aan reflectie. Hij zal moeten analyseren wie hij is, wat hij kan en wat hij wil. Daarvoor kan hij teruggaan naar een plaats waar de eerste mensen zich vestigden: de boerderij. Natuurlijk waren de eerste nederzettingen van toen niet te vergelijken met de boerderijen van nu. Om te overleven was echter wel - net als nu - een groot gevoel voor discipline en verantwoordelijkheid nodig. Het ritme van de dag en het seizoen bepaalt de werkzaamheden en slechts met enerzijds volharding, maar anderzijds ook relativeringsvermogen kan men succes hebben.

Plaats

De mens heeft er behoefte aan om alles een plaats te kunnen geven. Daarvoor is niet alleen reflectie nodig, maar ook ruimte en rust. Een boerderij kan de ruimte en de rust bieden die noodzakelijk is om zichzelf te leren kennen en daarbij ook de eigen positie in relatie tot anderen. Het kan bevrediging geven om met elkaar het hooi van het land te halen, maar het kan ook bevrediging geven om alleen een stal uit te mesten en vervolgens de kalfjes weer in het schone stro te zien dartelen. Het kan voldoening schenken om met elkaar onkruid te wieden en het kan heerlijk zijn om alleen een koe een goede borstelbeurt te geven. Boerenwerk is concreet werk, geeft structuur en heeft meestal een duidelijk fysiek resultaat.

Ondernemen

De ondernemers van de Hoeve Rijckevorsel kennen de elementaire beginselen van het boerenbestaan. Men is opgevoed en gevormd in de Bonnenpolders. De ervaring en de kennis van voorgaande generaties is op hen overgedragen. Men is geconfronteerd met groei en vergankelijkheid, met zaaien en oogsten, met geboorte en natuurlijk ook dood. Men kent de ups en downs van de economie en het weer, heeft aangetoond over incasseringsvermogen te beschikken en eveneens de bereidheid zich aan te passen. Men staat niet met de rug naar de samenleving, maar middenin de maatschappij. Met de Hoeve Rijckevorsel wenst men niet alleen te voldoen aan de eigen individuele behoeften, maar ook aan een maatschappelijke vraag. Deze zingeving geeft aan het ondernemen motivatie en inspiratie. De wijze waarop Vreugdenhil en Weterings in het leven willen staan, vertaalt zich natuurlijk door in de bedrijfsvisie en daarmee bedrijfsopzet en bedrijfsstrategie. Daarom is het belangrijk duidelijk te maken dat men economisch probeert te handelen binnen de voorgeschreven wetten, regels, bepalingen en voorschriften, maar dat men tevens beseft dat er ook ongeschreven regels en verantwoordelijkheden zijn of voorschriften van een andere orde. Concreet betekent dit dat beide ondernemers hun bevrediging niet zozeer vinden in een maximaal financieel resultaat, maar juist ook in een optimaal maatschappelijk resultaat.

2.1 Zelfverwerkelijking en zelfontplooiing

De ondernemers van de Hoeve Rijckevorsel hebben een genuanceerd en realistisch mensbeeld. Ieder mens heeft “plussen en minnen”. Ieder mens heeft beperkingen, soms fysiek, soms psychisch, soms intellectueel, soms financieel. Ieder mens heeft echter ook kansen en mogelijkheden. Het leven vormt een uitdaging om op een positieve en constructieve manier met de eigen beperkingen te leren omgaan en de eigen kansen en mogelijkheden te benutten. Deze opvatting vertaalt zich ook in het bedrijfsbeleid.

Zelfverwerkelijking:

1. De mens wil er toe doen, d.w.z. wil van waarde zijn in relatie tot andere mensen en daarmee de samenleving;
2. De mens wil betekenis geven aan zijn leven en dus van betekenis zijn voor andere mensen en daarmee de samenleving;
3. De mens staat centraal, niet het systeem;
4. De mens wil bouwen aan een toekomst en doorgeven aan een volgende generatie.
5. Naast voedsel, kleding en onderdak behoort zelfverwerkelijking tot de basisbehoeften van ieder mens.

Ontplooiing:

1. De mens wil zijn talenten ontdekken en ontwikkelen;
2. De mens wil begrijpen en leren;
3. De mens wil respect en waardering;
4. De menselijke maat is van groot belang om vervreemding tegen te gaan
5. Tot de universele rechten van de mens behoort ook zelfontplooiing.

Op 8 maart 2001 werd de volgende tekst op de website van de Stichting de Bonnen geplaatst: *“De boeren in de Bonnen zien een traject voor zich waarbij men door het gebrek aan perspectief psychisch uitgeput raakt en door het produceren beneden kostprijs ook financieel de uitputting nabij is. Sommige grondeigenaren zullen proberen dit proces te versterken door het opdrijven van de pachtprizen en het in onzekerheid laten van de pachters over hun mogelijkheden. Deze ontwikkeling kan als ongewenst worden beschouwd.”*

Sinds de gebeurtenissen op 19 september 2001¹ is de neerwaartse spiraal slechts versterkt. Zowel Vreugdenhil alsook Weterings streven als mens naar zelfverwerkelijking en zelfontplooiing en willen met hun bedrijfsvoering dit hun medemens ook bieden. Helaas hebben zij moeten constateren dat niet een ieder op deze wijze in het leven staat.

De hoop van Vreugdenhil en Weterings is nu gevestigd op de morele verantwoordelijkheid en voldoende innerlijke beschaving bij de gekozen volksvertegenwoordigers en de gekozen bestuurders van zowel de deelgemeente Hoek van Holland, de gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Delfland om de helpende hand te bieden bij het correct en fatsoenlijk oplossen van de problemen waarvoor in 2001 al de eerste signalen werden afgegeven.

Vreugdenhil en Weterings zouden graag met verantwoordelijkheid & respect, volwaardig & duurzaam en maatschappelijk verantwoord willen ondernemen. Zij zouden het op prijs stellen als men zich daarbij gesteund wist door de diverse overheden en organisaties.

¹ Ernstige wateroverlast in de Bonnen, net als in september 1998, oktober 1999 en november 2000

2.2 Verantwoordelijkheid & Respect

Vreugdenhil en Weterings voelen zich verantwoordelijkheid voor:

- het beantwoorden van de vraag naar agrarische producten, zowel mondiaal, nationaal als ook regionaal, waarbij gestreefd wordt naar het leveren van perfecte kwaliteit tegen een scherpe kostprijs;
- het beantwoorden van de vraag vanuit het stedelijk gebied naar de omgevingskwaliteit van het landelijk gebied, zoals rust, ruimte en beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie;
- het beheren van de voorraad, opdat ook toekomstige generaties kunnen voorzien in basisbehoeften als voldoende voedsel, zowel kwantitatief als kwalitatief, voldoende en schoon drinkwater, schone lucht, voldoende en duurzame energiebronnen, voldoende biodiversiteit voor het in stand houden van vitale ecosystemen, stilte en donkerte;
- het doorgeven van kennis over het produceren van voedsel op een wijze die recht doet aan natuur en landschap, het beheren van de voorraden en het landschap en het bewaren van zaken die in sociaal-cultureel opzicht waardevol zijn zoals normen en waarden en cultuurhistorie.

Daarnaast betuigen Vreugdenhil en Weterings hun respect voor:

- de generaties die het landschap "De Bonnen" langzaam maar zeker tot stand hebben gebracht, voedsel hebben geproduceerd en de elementen hebben getrotseerd;
- de natuur en het milieu als een van de basisvoorwaarden voor het leven;
- de dieren die zij houden voor plezier (landbouwhuisdieren) of voor de productie van voedsel (vee) door ze op een goede wijze te behandelen, te huisvesten, te voeden en te verzorgen;
- de grond die men beteelt door de vruchtbaarheid in stand te houden, de ontwatering op peil te houden, de verkaveling en grondstructuur te handhaven en bij de gewasverzorging geen elementen toe te voegen die niet afbreekbaar zijn;
- de gewassen die men teelt door te handelen binnen de wet t.a.v. gewasbescherming en bemesting en gehanteerde techniek.

2.3 Volwaardig & Duurzaam

Bij een volwaardige en duurzame agrarische bedrijfsvoering dient er sprake te zijn van:

1. **economische duurzaamheid**; d.w.z. het realiseren van een zodanige bedrijfswinst dat een redelijk inkomen mogelijk is voor alle werkenden op het bedrijf, dat de continuïteit veilig is en dat er op maatschappelijk aanvaardbare wijze gewerkt en geleefd kan worden, rekening houdend met maatschappelijke eisen aan milieubehoud, dierenwelzijn, natuurbehoud en landschapsbeheer.
2. **ecologische duurzaamheid**; d.w.z. het onderhouden van en besparen op hulpbronnen zoals grond, grondstoffen, water energie, genetische reserves. Dat betekent emissies binnen de afgesproken milieunormen, letten op zware metalen en klimaatbeïnvloedende gassen, bijdragen aan een gevarieerd en aantrekkelijk landschap. En aan het in stand houden (of ontwikkelen) van natuurbiodiversiteit.
3. **sociaal-maatschappelijke duurzaamheid**; d.w.z. goede werktijden en werkomstandigheden, aan natuur- en landschapsonderhoud doen, respecteren van landbouwhuisdieren. Kortom: een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van het platteland.
4. **juridische duurzaamheid**; d.w.z. dat de bedrijfsvoering gebaseerd dient te zijn op basis van de grond in eigendom, erfpacht of langdurige pachtcontracten, de diverse vergunningen en certificaten correct zijn en dat de afzet van de productie wettelijk geregeld en ook op lange termijn verzekerd is.
5. **intellectuele duurzaamheid**; d.w.z. dat vakmanschap de basis is voor kwaliteitsproductie, zowel t.a.v. landbouwproducten als ook de producten natuur en landschap. De moderne landbouwer is bezig met een permanent proces van bijblijven en kennis vergaren over (nieuwe) afzetmarkten, wetgeving, milieu, nieuwe productiemethoden, etc. en is daarbij communicatief ingesteld.

2.4 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De volgend tien elementen zijn voor Vreugdenhil en Weterings leidraad in hun handelen:

1. Profit

Het agrarisch ondernemerschap is niet alleen een zaak van kosten en baten, van investeringen en afschrijvingen, van financieringen en aflossingen, maar bovenal ook van “winst” ter waarborging van de continuïteit van het boerenbedrijf.

2. People

Het agrarisch ondernemerschap is een plaats in de samenleving welke omgeven is door dynamiek en vereist dan ook een verantwoorde en positieve rol in die omgeving.

3. Planet

Het agrarisch ondernemerschap vraagt om verantwoordelijkheid t.o.v. het natuurlijke leefmilieu voor nu en toekomstige generaties.

4. Pneuma

Het agrarisch ondernemerschap kan slechts uitgeoefend worden met zingeving, bezieling en overtuiging en een duidelijk beeld over de persoonlijke rol als “boer” en zijn positie in de wereld tussen gezin, familie, burens en collega’s hier en elders op de wereld.

5. Politics

Het agrarisch ondernemerschap vereist een onafhankelijk koers en visie op basis van een referentiekader welke ligt in markt en samenleving, bij consumenten en burgers en heeft daarmee vaak als consequentie een vooruitlopen op wetgeving van de overheid.

6. Practice

Het agrarisch ondernemerschap behoort gepaard te gaan met een behoorlijk portie werkelijkheidszin, nuchterheid en gevoel voor “praktijk”.

7. Progressive

Het agrarisch ondernemerschap behoort per definitie niet behoudend, maar vernieuwend te zijn. Het vermogen om zich aan te passen aan het weer, etc. moet ook toegepast worden op het aanpassen aan gewijzigde economische omstandigheden of morele opvattingen.

8. Positive

Het agrarisch ondernemerschap vraagt om een redelijk incasseringsvermogen tegenslagen op te vangen en positief te blijven denken.

9. Place

Het agrarisch ondernemerschap is per definitie grond- en plaatsgebonden, maar vereist een basishouding welke beantwoordt aan “think global, act local”.

10. Performance

Het agrarisch ondernemerschap speelt zich in het openbaar af, maar is pas echt transparant als er ook de bereidheid bestaat verantwoording af te leggen en een educatieve houding te tonen, d.w.z. het vermogen en de wil duidelijk te maken wat er waarom gebeurt.

Bij het oplossen van vraagstukken zullen de afzonderlijke elementen gewogen worden en deel uitmaken van een oplossing welke getuigt van “maatschappelijk verantwoord ondernemen”. Het ene aspect is onlosmakelijk met het andere verbonden: winstmaximalisatie kan leiden tot vervreemding of vervuiling, gebrek aan werkelijkheidszin kan de bedrijfsvoering in gevaar brengen, frustratie van overheidswegen en/of gebrek aan rendement leidt tot verlies aan bezieling en te weinig sociaal gevoel kan leiden tot conflicten met de omgeving. Door zich te richten op “het positieve” en te werken aan “het negatieve” komen oplossingen naderbij.

HOEVE RIJCKEVORSEL 1976

3 SWOT-ANALYSE

3.0 Inleiding

Het is noodzakelijk dat van een bedrijf enerzijds de sterke en zwakke punten in kaart worden gebracht en anderzijds de kansen en bedreigingen die zich in de omgeving voordoen worden onderzocht. Men noemt zo'n interne en externe analyse ook wel een strategische audit, een situatietanalyse of SWOT-analyse; die afkorting staat voor **Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats**. Aansluitend hierop moet worden aangeduid wat de implicaties van de onderscheiden factoren voor de strategie van het bedrijf zijn.

Er zullen dus conclusies moeten worden getrokken en aanbevelingen worden gedaan voor de Hoeve Rijckevorsel om de neerwaartse spiraal – waarin het bedrijf zich nu bevindt – te doorbreken.

In het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen wordt reeds aandacht besteed aan de bedreigingen en kansen van het gebied. De Hoeve Rijckevorsel is hier onlosmakelijk mee verbonden.

Het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen beoogt impliciet bedreigingen weg te nemen, zwakke punten te versterken en de sterke punten en kansen te benutten. Daarmee worden oplossingen aangereikt om het proces van verloedering, verrommeling en verpaupering van de polder te stoppen, destructieve krachten een halt toe te roepen en een gemeenschappelijk gevoel van verantwoordelijkheid voor de toekomst van het gebied te laten ontstaan. Er behoort immers draagvlak te bestaan bij zowel overheden, organisaties, grondeigenaren en pachters. Juist deze laatste groep - als gebruikers en beheerders van het gebied – zijn aangewezen op een sterke rol van de (lokale) overheid als gebiedsregisseur, mede omdat hun inkomen afhankelijk is van een correcte verdeling van de verantwoordelijkheden en het nakomen van de gemaakte afspraken, gewekte verwachtingen en uitgesproken intenties.

Bij de uitvoering van het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen zal zorgvuldig moeten worden omgegaan met belangen van de huidige bedrijven. Het uitgangspunt daarbij zal moeten zijn: respect voor de huidige verhoudingen in het gebied. Ook de sociale consequenties zullen in beeld moeten worden gebracht.² Het vereist wellicht van sommige partijen het nodige aan respect, fatsoen en innerlijke beschaving om hieraan te voldoen, mede vanwege de forse winsten die kunnen worden gerealiseerd. De regierol van de overheid is dus uitermate belangrijk om een domino-effect en een koude sanering te voorkomen onder de pachters als zwakke, maar wel meest betrokken partij. De betrokkenheid van deze pachters kent ook morele en emotionele afwegingen, terwijl andere partijen zich slechts gemotiveerd weten door financiële afwegingen. Terwijl verpachters vaak een duidelijke materiële drijfveer hebben, kennen de pachters ook immateriële drijfveren. De rol van de overheid is hierbij cruciaal om te voorkomen dat het éne belang ondergeschikt wordt gemaakt aan het andere belang. Daarbij mag geen misbruik gemaakt worden van de zwakke positie waarin de pachters door externe oorzaken zijn komen te verkeren. Het is daarbij te betreuren dat er sinds het eerste initiatief om te komen tot een integrale gebiedsvisie zoveel vertraging is opgetreden.

Middels dit hoofdstuk en de diverse paragrafen wordt geprobeerd een aanzet te geven tot een SWOT-analyse, zonder de illusie te hebben dat hierbij sprake is van een compleet beeld.

² Citaat uit het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen

3.1 Sterk

De Bonnen is:

- een zeldzaam open gebied tussen de kassen van het Westland en de bomen van het Staalduinse Bos;
- een belangrijke aanvulling op het naastgelegen Staalduinse Bos, daar bepaalde vogels hun habitat in het bos hebben, maar foerageren op de landbouwgronden;
- een waardevol onderdeel voor toerisme en recreatie in de verscheidenheid aan landschappen in de Maasmond;
- een gebied met grote cultuurhistorische en landschappelijke waarden, zoals de Bonnendijk, de bunkers, de verkaveling en de kreek langs de Bonnenweg;
- een landbouwkundig evenwichtig gebied, dankzij o.m. wisselbouw en zonder minasproblemen;
- een geïsoleerd gebied, dat middels goed vakmanschap benut kan worden voor het ziektevrij houden van gewassen en vee;
- een leerzaam gebied, met een grote educatieve waarde op het gebied van natuur, landschap, geschiedenis en voedselproductie;
- een krachtig gebied omdat een stichting is opgericht om het landschappelijk, natuurwetenschappelijk en agrarisch karakter van het gebied te bewaren, te bewaken en waar mogelijk te versterken.

De Hoeve Rijckevorsel is:

- een multifunctioneel en pluriform bedrijf waarbij het geheel meer is dan de som der delen;
- een bedrijf dat door de eerder genoemde eigenschap de risico's voldoende gespreid heeft en niet overmatig gevoelig is voor invloeden van de conjunctuur;
- een bedrijf met een voldoende schaalgrootte om de beschikbare arbeid effectief aan te wenden;
- een bedrijf met ondernemers die getoond hebben over vakmanschap, ondernemerschap en doorzettingsvermogen te beschikken;
- een bedrijf met ondernemers die naast de eerder genoemde eigenschappen beschikken over een pioniersmentaliteit;
- een bedrijf met ondernemers die zich kunnen aanpassen en niet met de rug naar de samenleving staan.

3.2 Zwak

De Bonnen is:

- in handen van enkele grootgrondbezitters, er is grotendeels sprake van een pachtsituatie, sommige verpachters wensen de gronden pachtvrij te krijgen en het pachtrecht staat momenteel sterk ter discussie;
- een slecht ontsloten gebied: de Bonnenweg is een smalle weg waar men elkaar slechts op enkele punten met de auto kan passeren;
- een geïsoleerd gebied: toeleveringsbedrijven en verwerkingsbedrijven zitten vaak op grote afstand van het gebied, omdat er in de directe omgeving niet of nauwelijks meer sprake is van landbouw; tevens is de kans op uitbreiding en daarmee schaalvergroting van de bedrijven nihil doordat er geen gronden kunnen worden aangekocht of bijgepacht binnen – of in de nabijheid van – deze streek;
- een vrij klein gebied met slechts een tweetal agrarische bedrijven;
- een gebied met risico's t.a.v. plantenziekten, veeziekten en onkruid door ondeskundig en onverschillig gebruik;
- een vergeten gebied, door een gebrek aan betrokkenheid van en deskundigheid bij de diverse overheden;
- een gebied met een beperkt aantal productierechten: slechts een ondernemer heeft een melkquotum en twee hebben een suikerquotum.

De Hoeve Rijckevorsel is:

- een volledig pachtbedrijf;
- een bedrijf met een beperkt melkquotum en bietenquotum;
- een agrarisch bedrijf met zware klei welke ongeschikt is voor diverse teelten;
- een bedrijf met ondernemers van wie de financiële positie stevig is uitgehold door diverse oorzaken;
- een bedrijf met technisch en economisch verouderde mechanisatie en gebouwen;
- een bedrijf met een beperkt aantal toeslagrechten.

Men kan de boeren in de Bonnen vergelijken met iemand die is gegrepen door een wurgslang. Als niet tijdig wordt ingegrepen zal de beknelling slechts toenemen en uiteindelijk zal de verstikking intreden. De afgelopen jaren zijn periodiek signalen afgegeven dat een spoedige hulp gewenst en noodzakelijk was. Het is ook vergelijkbaar met iemand die is gebeten door een gifslang en niet tijdig het antiserum krijgt toegediend, ofschoon de diagnose duidelijk is. Een overheid behoort met beleid te *anticiperen*, te *initiëren*, te *faciliteren*, te *enthousiasmeren* en te *stimuleren*. Als men erg laat is, kan men misschien nog *repareren*. Als men echt te laat is, resteert slechts het *constateren*.

Beleid is geen doel op zich, maar een middel om omstandigheden te verbeteren en mensen in hun kracht te zetten opdat zij zich kunnen ontwikkelen en ontplooien. Beleid behoort posities af te bakenen en instrumenten te verschaffen waarin positieve en constructieve krachten worden ondersteund en geholpen en bescherming wordt geboden tegen negatieve en destructieve krachten. De intenties van Vreugdenhil en Weterings zijn duidelijk, maar hun positie is zwak.

3.3 Kansen

De Bonnen heeft kansen op de volgende terreinen:

Ecologie

De ecologische waarden van het gebied kunnen middels agrarisch natuurbeheer worden versterkt. Veel zal afhangen van de geboden subsidiemogelijkheden en de zekerheidsstelling op termijn en de inpasbaarheid op het bedrijf. In het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen is er sprake van een forse omzetting van het areaal landbouwgronden naar natuurlijk grasland.

Recreatie

De recreatieve waarden van het gebied kunnen worden versterkt door de mogelijkheid die de agrariërs hebben een minicamping te openen of trekkershutten te plaatsen. Ook kan men bezien of het perspectieven heeft pension aan te bieden voor paarden. Tevens kunnen educatieve mogelijkheden voor scholen middels excursies en stagebegeleiding, maar ook natuur- en milieueducatie op hen perspectieven worden onderzocht. Dit alles valt onder de noemer “verbreding” van de landbouw en betekent feitelijk dat men een neventak bij het bedrijf neemt ter versterking van de economische basis.

Intensivering

Een verdere intensivering van het grondgebruik is – mede gezien de zwaarte van de grond – nauwelijks meer mogelijk. Het betekent dat er nog meer wordt opgeschoven in de sfeer van de vollegrondsgroenten. Hiervoor is niet alleen een specifieke vakbekwaamheid noodzakelijk, maar ook voldoende personeel. Het vereist een verdere studie om te bezien welke teelten nog wel mogelijk zijn, zonder al te draconische ingrepen in grond en bouwplan.

Schaalvergroting

Reeds bij de zwakheden van het gebied is aangegeven dat verdere schaalvergroting niet of nauwelijks mogelijk is. Een verdere specialisatie in teelten maakt een schaalvergroting per teelt mogelijk om de kosten per eenheid product te verkleinen. Het vernauwt niet alleen het bouwplan, maar ook de economische basis bij tegenvallende marktprijzen. Tevens draagt een grotere oppervlakte van een bepaald gewas een groter risico t.a.v. ziektebestrijding in zich. Momenteel zijn bonen, spruitkool en aardappelen de grote gewassen van het gebied. In het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen is uiteindelijk sprake van 2 landbouwbedrijven.

Samenwerking

Door een verdergaande samenwerking middels arbeid en mechanisatie kan een verlaging van de kostprijs per eenheid product plaatsvinden. Het betekent een efficiëntere inzet van de factoren arbeid en het kapitaal dat is geïnvesteerd in machines en tractoren. Middels een werktuigencoöperatie, een oogstcombinatie of een andere samenwerkingsvorm kan gestreefd worden naar de juiste benutting van de beschikbare middelen. Een goede afstemming en een tolerante instelling zijn noodzakelijk om dit tot een succes te maken. Ook hiervoor is nadere studie noodzakelijk.

Vermarkting

Voor de ontwikkeling van een streekproduct komt het nodige kijken. Van oudsher verkochten de boeren in de Bonnen echter reeds hun aardappelen direct aan de consumenten in de regio. Zolang een gemeente echter niet goed controleert en de bepalingen van het bestemmingsplan handhaaft, is een eerlijke vermarkting niet mogelijk.

Indien deze situatie zich wijzigt, kan worden bezien welke de perspectieven zijn om dit eerlijk en professioneel aan te pakken. Feitelijk dient men dit niveau van een lokale overheid te ontstijgen door te kiezen voor een productie en vermarkting waarbij de controle en handhaving los staat van de bestuurscultuur van de gemeente Westland.

Extensivering

Door omzetting van landbouwgronden in natuurlijk grasland is er sprake van een extensivering. Het betekent echter ook het verminderen van de werkgelegenheid in het gebied met alle sociale en economische consequenties die dit heeft. Het bedrijf van Leen Vreugdenhil is daarbij in het verleden reeds teruggebracht tot een volwaardige arbeidskracht. De boeren van de Bonnen hebben nu hun hoofdberoep in de landbouw; extensivering kan uiteindelijk ook betekenen dat de pachters voor hun levensonderhoud niet meer zijn aangewezen op de exploitatie van het agrarisch bedrijf. Dit is een ongewenste ontwikkeling en brengt ook de continuering van het pachtrecht in gevaar. Men tast dan immers als part-timer zelf “de grondslag van het maatschappelijk bestaan” als agrariër aan.

Voor de Hoeve Rijckevorsel liggen er kansen op het gebied van:

- biologische landbouw. Sinds de omschakeling in november 2001 is hier ervaring mee opgedaan in zowel akkerbouw als melkveehouderij;
- verblijfsrecreatie. Het bedrijf exploiteert inmiddels al enige jaren een minicamping en is aangesloten bij ECEAT, een Europese organisatie die het kamperen op natuurterreinen en bij biologische boeren stimuleert;
- paardenpension. Het bedrijf biedt inmiddels al enige jaren de gelegenheid tot het weiden en stallen van paarden en voorziet hiermee in een groeiende behoefte;
- zorg. Het bedrijf is een ideale plek om zorg aan te bieden voor specifieke doelgroepen;
- zelf zuivelen. Hiermee kan de biologische melk tot meerwaarde worden gebracht. Tevens is dit toeristisch en educatief aantrekkelijk;
- kleinschalige horeca. Het bedrijf ligt in een aantrekkelijke fiets- en wandelroute; Voorts is er in de zomermaanden veelvuldig bezoek op de minicamping en gedurende het gehele jaar van mensen die hier een paard stallen en aan wie zorg wordt geboden;
- boerderijwinkel. Een grote diversiteit van biologisch geproduceerde producten kan direct aan de consument verkocht worden;
- natuur- en milieueducatie. Tezamen met de Stichting De Ark in de Kapittelduinen en de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap kan een lesprogramma worden opgesteld om kinderen te laten kennismaken met duinen, bos en polder. Het verblijf kan dan op de minicamping geschieden.

3.4 Bedreigingen

Voor de Bonnen zijn er de volgende bedreigingen:

- **Planologische bedreigingen:**
Het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen behoort een einde te maken aan planologische bedreigingen met de daarbij behorende onzekerheid.
- **Juridische bedreigingen:**
De grootste bedreiging hierbij vormt de aantasting van het pachtrecht. Terwijl de grond in onverpachte staat op € 40.000,-/hectare (prijspeil 2006) wordt getaxeerd, heeft deze in verpachte staat slechts een waarde van 60 % hiervan. Dit betekent een waardeverschil van plusminus € 15.000,-/hectare. De rentmeester van de Erven van Rijckevorsel, dhr. C.W.J. Baron de Weichs de Wenne, heeft reeds aangegeven op termijn de gronden pachtvrij te willen krijgen. Deze rentmeester is bestuurslid bij de Federatie Particulier Grondbezit, bestuurslid van de Kastelenstichting Limburg en ook werkzaam geweest bij het Gerechtshof te Arnhem, waar ook de Centrale Grondkamer en Pachtkamer is gehuisvest. Dit pachtvrij krijgen gebeurt dan niet door het afkopen van de pachtrechten en het uitkopen van de pachtersinvesteringen om de ondernemers de kans te geven elders een nieuw bestaan op te bouwen, maar middels een sluipend proces waarbij men zal zoeken naar argumenten om de pachtovereenkomsten te ontbinden. Daarbij tracht men ook de pachters het perspectief van opvolging te ontnemen.
Conform de afspraken in het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen behoren de Erven van Rijckevorsel de agrarische bedrijfsstructuur te herstructureren en de pachtverhoudingen te normaliseren. Gemaakte afspraken behoren te worden nagekomen.
- **Economische bedreigingen:**
De globalisering van de landbouw en het wegvallen van ondersteunende maatregelen zal er toe leiden dat men in toenemende mate geconfronteerd zal worden met wereldmarktprijzen voor de diverse producten, terwijl de kostprijs per eenheid product in dit gedeelte van West-Europa nu eenmaal fors hoger ligt door de factoren grond, arbeid en kapitaal. Daarnaast veroorzaken de strenge eisen t.a.v. milieu en kwaliteit ook een verhoging van de kostprijs, welke ons in een ongunstige concurrentiepositie brengt t.o.v. andere productiegebieden.
De ervaring leert tevens dat “de overheid” ook niet altijd even betrouwbaar is. Dit laatste is met name van belang bij het nemen van investeringsbeslissingen op de lange termijn. Zo zal in de komende jaren zowel de melkprijs als de suikerprijs dalen.
- **Klimatologische bedreigingen:**
De Bonnen ligt enige kilometers uit de kust. Bij wijziging van de klimatologische omstandigheden zal men in de toekomst meer geconfronteerd worden met warme zomers en zachte winters, waarbij men in het najaar extreme hoeveelheden neerslag in een korte periode krijgt te verwerken door een nog warme Noordzee. De jaren 1998, 1999, 2000 en 2001 vormden wellicht al een vooraankondiging van deze veranderingen. Natuurlijk heeft dit consequenties voor de lengte van het groeiseizoen, de te telen gewassen, de ontwatering en de bewerking van de gronden. De agrarische ondernemers zullen hierop moeten anticiperen en investeren.

- **Milieuhygiënische bedreigingen:**
Ofschoon de landbouw zelf aan allerlei voorschriften van milieu-hygiënische aard dient te voldoen, kan men door externe invloeden toch geconfronteerd worden door een aanslag op de kwaliteit van de voedselproductie. In het verleden is er sprake geweest van schade aan de spruitkool vanuit het industriegebied bij Antwerpen, de dioxine-uitstoot van de A.V.R. is rakelings langs de Bonnen gegaan en bij de ramp met Tsjernobyl moest ook hier het vee weer op stal. Er is overlast geweest van tapioca en erts van de overslagbedrijven op de Maasvlakte. Ofschoon men zich na Tsjernobyl mag afvragen waar men ter wereld veilig voedsel kan produceren, brengt de concentratie van industriële activiteit op Europoort en Maasvlakte met een overheersend zuidwestenwind een verhoogd risico met zich mee.
- **Fytosanitaire en diergezondheidsbedreigingen:**
Recente rampen m.b.t. varkenspest, pseudo-vogelpest, BSE en mond- en klauwzeer maken pijnlijk duidelijk hoe kwetsbaar de veehouderij kan zijn. Ook in de akkerbouw doen zich dit soort problemen voor t.a.v. ondermeer bruinrot en phytophthora. Bij dit alles is het belangrijk dat de boeren in de Bonnen de wetten, voorschriften en regels in acht nemen en hierin hun verantwoordelijkheid en vakmanschap tonen.
- **Fysieke bedreigingen:**
Specifiek voor Leen Vreugdenhil geldt dat hij naast ordinaire laster door iemand die zich niet stoort aan wetten, regels en voorschriften en slechts in de marge opereert, ook herhaaldelijk wordt geconfronteerd met fysieke bedreigingen, diefstal, anonieme vernielingen, etc., welke zorgen voor een ernstige aantasting van zijn persoonlijke levenssfeer en schade aan de bedrijfsvoering. Dit gedrag zorgt voor een negatieve sfeer in de polder en derhalve aantasting van de leefbaarheid van de polder.

Voor de Hoeve Rijckevorsel gelden de volgende bedreigingen:

- Een eigen agenda van de rentmeester van de Erven van Rijckevorsel waarbij men zich niet gebonden acht aan gemaakte afspraken, uitgesproken intenties en gewekte verwachtingen, maar interpretatieverschillen oppert over het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen;
- Een zwak lokaal bestuur welke niet over voldoende morele en intellectuele bagage beschikt om weerstand te kunnen bieden aan het spel van de grondbezitters om de hoogste prijs te krijgen voor hun bezittingen en concessies doet in ruil voor een spoedige medewerking van de Erven van Rijckevorsel aan de aanleg van de tweede ontsluitingsweg;
- Een gebrekkig handhavingsbeleid waardoor schade ontstaat in de bedrijfsvoering van de ondernemers die zich wel aan wetten, regels, bepalingen en voorschriften wensen te houden;
- Geen schikking met de gemeente Westland t.a.v. de schade welke veroorzaakt is door het gedoogbeleid m.b.t. de illegale detailhandel in de bedrijfsvoering van Vreugdenhil, maar de dreiging van een langdurig civielrechtelijk traject.
- De eerder genoemde fysieke bedreigingen t.a.v. L.W. Vreugdenhil m.b.t. de leefbaarheid in de polder vertalen zich in de bedrijfsvoering door diefstal, anonieme vernielingen en fysieke bedreigingen.

3.5 Aanbevelingen

Om een bedrijfsplan te formuleren welke een kans van slagen heeft, zal er aan een aantal voorwaarden moeten worden voldaan. Voor het welslagen zijn vier partijen belangrijk. Per partij zullen de voorwaarden worden genoemd.

Verpachters

Conform het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen zullen de verpachters dienen te investeren in de optimalisering van de agrarische structuur en de normalisatie van de pachtverhoudingen. Voorts zal “rood” ook nog in “groen” dienen te investeren en zullen met private middelen publieke doelen moeten worden gerealiseerd. Afspraken zal men moeten nakomen.

Pachters

Vreugdenhil en Weterings zullen moeten anticiperen op de ecologische hoofdstructuur, op maatschappelijke ontwikkelingen, de behoefte aan natuur- en landschapsonderhoud, recreatieve voorzieningen, verantwoord geproduceerd voedsel, behoefte aan zorg, natuur- en milieueducatie, etc.

Tevens zal men moeten anticiperen op economische ontwikkelingen waardoor een verdere kostprijsstijging in het verschiet ligt. Daarbij zullen de marges nog verder onder druk komen te staan. De grenzen lijken te zijn bereikt van verdere schaalvergroting en/of intensivering. Slechts met een mix van maatregelen kan hier het juiste antwoord op worden gevonden.

Wellicht dat de primaire agrarische productie ondergeschikt moet worden gemaakt aan andere werkzaamheden en diensten. Dit vereist maatwerk. Vakmanschap en ondernemerschap zullen echter de doorslaggevende succesfactoren moeten zijn en niet het lef om over de grens van het toelaatbare te gaan.

Overheden

De lokale overheid dient haar rol als regisseur goed op te pakken door de partij die een forse winst gaat realiseren in deze polder aan te spreken op het realiseren van publieke doelen met private middelen en voorts partijen te houden aan de gemaakte afspraken, uitgesproken intenties en gewekte verwachtingen. De inmiddels gemaakte schade dient te worden hersteld of vergoed.

De gemeente Rotterdam dient daarbij de Bonnenweg aan te kopen en tot openbare weg te maken. Een verbeterde ontsluiting bevordert niet alleen de economische ontwikkeling van het gebied, maar ook het toerisme vanwege het mogelijk maken van recreatief wandel- en fietsverkeer. Voorts versterkt het de rol van de overheid als een gemeente serieus werk maakt van controle en handhaven van de bepalingen in het bestemmingsplan.

Organisaties

Het Zuidhollands Landschap dient de graslanden ten westen en noorden van het gebied in langdurige contracten (met eventueel de nodige beheersbepalingen) te verpachten aan de ondernemers van de Hoeve Rijckevorsel. Daarbij dient men te proberen in harmonie samen te leven met de twee landbouwbedrijven in de Bonnen en begrip te hebben voor het feit dat het realiseren van sommige natuurdoelen economische consequenties kunnen hebben voor de agrarische bedrijfsvoering.

Het Hoogheemraadschap van Delfland dient er voor te waken dat niet langer de waterproblemen in de naburige gebieden worden afgewenteld op de Bonnen zonder schadeloosstelling van de getroffen ondernemers zoals dit in 1999 en 2001 het geval was.

3.6 Conclusies

Specifiek voor de Hoeve Rijckevorsel gelden de volgende conclusies:

1. De traditionele, reguliere landbouw levert onvoldoende rentabiliteit om de bestaanszekerheid te waarborgen. In de toekomst zal door een toename van de kostprijs (ondermeer door een stijging van de pachtprijs en toenemende regelgeving van de overheid) de marges nog verder verkleind worden.
2. Door dit autonome proces en problemen in het gebied ligt de oplossing niet zozeer in schaalvergroting en intensivering van het primaire productieproces, maar eerder in aanpassing van het gegeven van de Ecologische Hoofdstructuur, d.w.z. biologische landbouw. In november 2001 is de omschakeling daartoe reeds gestart.
3. Alleen productie is te beperkt: er moet ook een meerwaarde aan gegeven kunnen worden. Agrarische productie – ook biologische – is overal mogelijk en vaak tegen lagere kosten. Juist de directe nabijheid van een koopkrachtige consument en recreant maakt deze locatie geschikt voor directe vermarkting van het produkt (aardappelen), eventueel na eerst een verdere bewerking (zuivelen!).
4. Hiermee ontstijgt men het dorpse niveau t.a.v. controle en handhaving. Het gedoogbeleid van de voormalige gemeente 's-Gravenzande heeft forse schade berokkend en diepe wonden geslagen. Van deze “waarden en normen” moet men zich van distantiëren. Met de overgang naar biologische landbouw onderwerpt men zich aan de landelijke eisen en controle van Skal. Hiermee wordt definitief afstand genomen van activiteiten van andere “ondernemers” die zich niet storen aan wetten, regels en voorschriften en overheden die een verschil kennen tussen woord en daad als het om beleid gaat. Zo kan men zich op een positieve wijze onderscheiden. Het leveren van kwaliteit middels het EKO-keurmerk zegt de consument meer dan begrippen als KKM of IKB.
5. Met deze stap beperkt men ook het weerrisico. Het afgelopen decennium en met name de laatste 4 jaar heeft geleerd dat het klimaat zich enigszins aan het wijzigen is. Dit heeft als consequentie dat de producten feitelijk voor 1 oktober van het land moeten zijn. Biologische suikerbieten worden aan het begin van de campagne geroid. De oogst van biologische aardappelen is ook vroeg i.v.m. de geringere kans op phytophthora.
6. Recreatieve mogelijkheden (minicamping, paarden) zijn inpasbaar in en bij de bedrijfsgebouwen zonder aantasting van het agrarische karakter van de hoeve en kunnen een welkome aanvulling van het inkomen opleveren.
7. Agrarisch natuurbeheer (akkerranden?) is inpasbaar mits daar een redelijke vergoeding tegenover staat. Hetzelfde geldt voor natuur- en milieueducatie, waar het bedrijf bij uitstek geschikt voor is.
8. Met het gemengde en biologische bedrijfssysteem van Vreugdenhil was reeds geanticipeerd op de toekomst. Door Weterings daarbij te laten aansluiten met de akkerlanden in de Lange Bonnen wordt het bedrijfssysteem gecomplementeerd en kan met deze definitieve overstap gebruik worden gemaakt van de reeds opgedane kennis en ervaringen.
9. Met bovengenoemde ontwikkelingen speelt men in op de ruimtelijke mogelijkheden, de wensen van de consument, de actuele en toekomstige landbouwsituatie en verlaat men het defensief om als pionier en “plattelandsvernieuwer” verder te gaan.
10. Parallel aan deze stap kan gewerkt worden aan een nauwere samenwerking met collega Noordam op de Bonnenwoning en een verdere uitbouw van de Stichting de Bonnen in het kader van het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen.

3.7 Het Beeld

Onderstaande luchtfoto geeft een goed beeld van de centrale plaats van de Hoeve Rijckvorsel middenin de Korte Bonnen met de bijbehorende sterke punten, zwakte kanten, kansen en bedreigingen in deze laatste groene enclave aan de zuidkant van het Westland en op de noordoever van de Nieuwe Waterweg.

LUCHTFOTO DE BONNEN

3.8 Visie

Ook op termijn zal de Bonnen overeenkomstig het Gebiedsontwikkelingsplan De Bonnen zijn open karakter behouden. Met name de Korte Bonnen zal als onderdeel van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur worden ontwikkeld als natuurlijk grasland.

De exploitatie zal zich daarbij niet alleen richten op primaire voedselproductie, maar ook ten doel staan aan beheer en onderhoud van natuur en landschap, zorg, educatie en recreatie.

Om een gezonde en rendabele bedrijfsvoering mogelijk te maken is het van belang dat dit gebeurt vanuit één onderneming, mede vanwege de gewenste schaalgrootte. (Melk)veehouderij en akkerbouw - deels ten dienste van het vee - zorgen voor een gemengd bedrijf met een betrekkelijk gesloten kringloop. De Hoeve Rijckevorsel is bij uitstek de boerderij die dit op zich kan nemen.

De natuurlijke graslanden in de Korte Bonnen kunnen beheerd worden door het weiden van schapen, paarden, melk- en mestvee. De akkerlanden in de Lange Bonnen kunnen gebruikt worden voor de teelt van aardappelen, graan, suikerbieten, maïs en vollegrondsgroenten.

Het vraagt ook een ondernemer die zich richt op de omgeving en zich openstelt voor de wensen van de samenleving. Aan deze specifieke eisen dient de ondernemer te beantwoorden. Vreugdenhil en Weterings hebben de afgelopen decennia meer dan voldoende aangetoond hieraan te voldoen en men wenst graag een partner te zijn in het vernieuwingsproces.

Het stelt ook andere eisen aan de inrichting van de Korte Bonnen. Het betreft slechts een kleine wijziging, maar het verdient aanbeveling de graslandpercelen tussen Bonnenweg en Bonnenpad ook te ontsluiten op de Bonnenweg. Het Bonnenpad kan dan zijn puur recreatieve functie verkrijgen; de Bonnenweg heeft dan meer het karakter van een agrarische ontsluitingsweg ten behoeve van ondermeer de Hoeve Rijckevorsel.

Inzake het huidige multifunctionele karakter van de “aardappelschuur” zal de nadruk meer komen te leggen op de huisvesting van paarden. De opslag van aardappelen, werktuigen en machines, maar ook hooi, stro en mest zou kunnen gebeuren bij en rond de opstallen aan het Nieuw-Oranjekanaal.

Voor 2010 zal er op de hoeve Rijckevorsel ten behoeve van het (melk)vee nog moeten worden geïnvesteerd in een zogeheten potstal waar het vee in de wintermaanden niet aangebonden staat, maar vrij kan rondlopen. Dit heeft niet alleen een welzijnsaspect, maar draagt ook zorg voor een verminderde arbeidsinzet bij voeding en uitmesten. Ook deze investering vereist een bepaalde schaalgrootte en moet dus worden afgestemd met de andere ontwikkelingen in het gebied.

De huidige Hollandse stal kan dan een andere bestemming krijgen. Een mogelijkheid is hier een doorloopmelkstal plus zuivelruimte in te richten.

De garage kan een kleinschalige horecafunctie krijgen met een terras op het noorden en desgewenst op het binnenerf. De kuilplaten kunnen tot parkeerplaats worden ingericht.

In de moestuin kunnen 10 trekkershutten worden gerealiseerd. Deze kunnen ondermeer huisvesting bieden aan schoolklassen in het kader van natuur- en milieueducatielessen

3.9 Ontwikkelingen

De economische omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke productierichtingen kan worden uitgedrukt in “sbe” en “nge”. Een sbe is een eenheid gestandaardiseerde netto toegevoegde waarde berekend in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering. De netto toegevoegde waarde is het verschil tussen de opbrengsten en de non-faktor kosten (directe kosten + afschrijving en onderhoud van machines, werktuigen en gebouwen + brandstof en algemene kosten).

Een “nge” is een economische grootte eenheid, gebaseerd op de brutostandaardsaldi (bss) per hectare gewas en per diersoort. Het bss is het verschil tussen de totale opbrengsten en de directe kosten. Het verschil tussen sbe en nge heeft betrekking op de kostenposten afschrijving en onderhoud van gebouwen, werktuigen, machines, brandstof en algemene kosten.

Deze kengetallen geven een indicatie inzake bedrijfsvergelijking en bedrijfsontwikkeling.

Onderstaand overzicht heeft betrekking op de Hoeve Rijckevorsel nieuwe stijl:

<i>Code:</i>	<i>Omschrijving:</i>	<i>aantal :</i>	<i>nge/eenheid:</i>	<i>nge:</i>	<i>nge totaal:</i>
Akkerbouw					
323	<i>bruine bonen</i>	1,00	0,871	0,87	
325	<i>aardappelen</i>	5,00	1,879	9,39	
333	<i>erwtten</i>	1,00	0,779	0,78	
349	<i>luzerne</i>	5,00	0,511	2,55	
358	<i>snijmaïs</i>	5,00	0,800	4,00	
376	<i>suikerbieten</i>	8,00	1,764	14,11	
383	<i>zaaiuien</i>	1,00	2,329	2,33	
396	<i>zomergerst</i>	3,00	0,729	2,19	
397	<i>zomertarwe</i>	5,00	0,736	<u>3,68</u>	
					39,90
grasland					
301	<i>natuurlijk grasland</i>	80,00	0,271	<u>21,68</u>	
					21,68
paarden en pony's					
261	<i>paarden</i>	25,00	1,957	<u>48,93</u>	
					48,93
melk- en fokvee					
201	<i>jongvee, < 1 jaar</i>	10,00	0,146	1,46	
205	<i>jongvee, > 1 jaar</i>	9,00	0,243	2,19	
211	<i>melk- en kalfkoeien</i>	32,00	1,207	<u>38,63</u>	
					42,28
schapen en geiten					
266	<i>schapen, ooien</i>	100,00	0,054	5,36	
268	<i>schapen, rammen</i>	4,00	0,054	<u>0,22</u>	
					<u>5,58</u>
Totaal:					158,37

Economische groei

De economische groei is een autonoom proces. Dit leidt er toe dat er per v.a.k. (volwaardige arbeidskracht) steeds meer geproduceerd dient te worden. In het verleden werd in de landbouw dit proces opgevangen door mechanisatie en automatisering. Dit betekende het afvloeien van arbeidskrachten en daarmee een productieverhoging van de resterende arbeidskracht(en). Dit werd uitgedrukt in “sbe/vak”.

Biologisch?

Bij het toekennen van de nge (en voorheen ook de sbe) wordt geen rekening gehouden met biologische of gangbare teelten. De achtergrond daarbij is dat bij de Landbouwtelling geen onderscheid wordt gemaakt naar gangbaar of biologisch. Uit onderzoek blijkt dat er wel verschillen bestaan in rentabiliteit tussen gangbare en biologische producten. Eventueel kan een aanvullende berekening gemaakt worden van het extra saldo dat de biologische teelt oplevert ten opzichte van de gangbare teelt.

Wat is een volwaardig bedrijf?

Een volwaardig bedrijf is een moeilijk te omschrijven en te kwantificeren begrip. Afhankelijk van het doel van de vraag kan het bijvoorbeeld gedefinieerd zijn als voldoende productieve werkgelegenheid op een bedrijf voor tenminste een persoon (vak), of een bepaald niveau aan toegevoegde waarde of de continuïteitskansen onder toekomstig beleid. Bij het laatste heeft ook de financiering van het bedrijf invloed. Er kan ook voor een combinatie van factoren worden gekozen, bijvoorbeeld een dagtaak met een ‘redelijk’ inkomen. Vaak wordt de bedrijfsomvang (gemeten in nge) als indicator gebruikt om te bepalen of een bedrijf al dan niet volwaardig is. De nge zijn echter normen. De werkelijk gemeten economische omvang bij individuele bedrijven zal dan ook afwijken van de norm, waardoor het LEI bij voorkeur niet spreekt over volwaardigheid gekoppeld aan een normatieve bedrijfsomvang.

Hoeveel nge is een volwaardige arbeidskracht?

Voor de beantwoording van vragen over volwaardigheid zijn de definities die het LEI van de nge en van volwaardige bedrijven hanteert van belang. Daaruit blijkt al dat het kengetal nge per vak slechts een richtlijn kan zijn: de nge is immers een vergoeding voor meer dan alleen de arbeid, terwijl een arbeidskracht alleen over arbeid gaat. Er zullen daardoor in ieder geval al verschillen zijn tussen arbeidsintensieve en kapitaalsintensieve bedrijven en bedrijfstypen. Omdat de nge een maat is voor het saldo dat normatief met het bedrijf kan worden gehaald, kan ook dit kengetal niet worden gezien als een algemene maatstaf voor de arbeidsinzet. Het saldo geeft immers een vergoeding voor de factorkosten (arbeid en kapitaal) en de niet-toegerekende non-factorkosten zoals afschrijving en onderhoud.

Gemiddeld over alle bedrijven blijkt 1 vak in 1999 (en met nge-1996) 48 nge rond te zetten. Ook hier zijn weer grote verschillen tussen de bedrijfstypen en de grootteklassen binnen de bedrijfstypen en is een eenduidig antwoord op de vraag dus niet te geven. Indien toch met normen gewerkt moet worden, kan, net als bij de sbe, het best rekening gehouden worden met het bedrijfstype en de bedrijfsomvang. Recente informatie over arbeidsinzet (nge per mensjaar) van enkele bedrijfstypen is ook terug te vinden in de tabellen met bedrijfsopzet in BINternet, de website van het LEI.

Nogmaals: de uitkomsten zijn slechts indicatief voor een bedrijf.

Waarvoor zijn de bss en nge niet geschikt?

De bss en nge zijn niet geschikt om het inkomen van individuele bedrijven vast te stellen: een algemene norm houdt immers geen rekening met specifieke kwaliteiten en situaties op individuele bedrijven. Daarnaast geldt dat er tussen jaren en bedrijven verschillen zullen zijn in productiviteit, gerealiseerde prijzen en dergelijke.

De normen zijn bovendien ook niet zonder meer geschikt om de continuïteitskansen of opvolgingsmogelijkheden van een bedrijf te bepalen. Ook hiervoor geldt dat meer bedrijfsspecifieke gegevens nodig zijn, zoals bijvoorbeeld informatie over inkomen, financiering en moderniteit. Ook zou rekening gehouden moeten worden met zaken als marktperspectieven, beleid en omgeving.

Investerings en ontwikkelingsrichting

Investerings zijn vaak pas rendabel bij een zekere schaalgrootte. Dit veroorzaakt ook de noodzaak van fysieke groei, d.w.z. van groei in omvang van het bedrijf om te kunnen beantwoorden aan de noodzakelijke productie per volwaardige arbeidskracht. Zowel door Vreugdenhil alsook door Weterings is altijd een forse arbeidsprestatie neergezet, zowel in sbe's als nge's per volwaardige arbeidskracht. Vakkennis, ondernemerschap en werklust zijn de basis hiervoor geweest. Toch zal ook in de toekomst een verdere (betaalde) productieverhoging noodzakelijk zijn. Daarvoor moet ook in fysieke en planologische zin de ruimte zijn en blijven. Er wordt gekozen voor een ontwikkeling van de rentabiliteit welke juridisch en fiscaal toelaatbaar is. Duidelijk is dat men tegen de grenzen van de groei oploopt t.a.v. de primaire agrarische productie. Voor de verdere ontwikkeling van het bedrijf zal dus moeten worden gekozen voor diensten, zoals zorg, natuuronderhoud, horeca, recreatie en educatie. In het overzicht is hier geen rekening mee gehouden. Natuurlijk is het bij dit alles van belang dat de overheid zich niet alleen betrouwbaar opstelt, maar ook daadwerkelijk te vertrouwen is.

Aanwezig op het poëziefestival

4 DE OPZET

DE FAMILIE VREUGDENHIL IN 1948

4.0 Inleiding

De swot-analyse leert dat er met de samenvoeging van het bedrijf van ing. A.H.M. Weterings feitelijk slechts een geringe bijstelling en concretisering nodig is van de oorspronkelijk missie van het bedrijf van ing. L.W. Vreugdenhil, handelend onder de naam Hoeve Rijckevorsel. Het *bijzondere* is niet langer alleen gekoppeld aan de lokatie, maar ook aan de productiewijze. De aandacht voor natuur en milieu bestaat niet langer alleen uit biologische landbouw, maar ook uit zorg, het beheer van de natuurgraslanden en het geven van natuur- en milieueducatie. De aandacht voor de recreant zal niet allen duidelijk moeten zijn in het onderhoud van het landschap, maar ook in het faciliteiten bieden op het gebied van dag- en verblijfsrecreatie, paardenhouderij en een kleinschalige horecafaciliteit. Met betrekking tot de consument zal men zich duidelijker moeten richten op de kritische en bewuste burger m.b.t. “slow food”. Op deze wijze verkrijgt men niet alleen een “licence to produce”, maar ook de noodzakelijke klantenbinding. Tevens wordt er een basis gelegd om in te spelen op toekomstige marktveranderingen. Er kan gewerkt worden aan een concept waarbij het totaal meer is dan de som der delen. Zo zal het zelf verzuivelen van de melk op het eigen bedrijf en dit product verkopen aan passanten in de winkel of de horeca-gelegenheid eveneens een meerwaarde betekenen voor het educatieve en recreatieve element op het bedrijf. De locatie en de werkzaamheden bieden eveneens een ideale gelegenheid tot het bieden van zorg.

WINTERLANDSCHAP HOEVE RIJCKEVORSEL

4.1 De Nieuwe Missie

“EEN (BIOLOGISCH) LANDBOUWBEDRIJF MET SPECIALE ZORG VOOR MENSEN, MILIEU, NATUUR, VOEDSEL EN DIEREN.”

Met deze missie wordt gepoogd kort en bondig aan te geven hoe de Hoeve Rijkevorsel moet worden gepositioneerd: omgevingsgericht en vraaggericht. De Hoeve Rijkevorsel kan een belangrijke rol vervullen in de transformatie die de Bonnenpolders zal ondergaan en zal zich moeten richten op de vraag van de consument t.a.v. gezond voedsel (“slow food”), educatie, zorg en recreatie. Dit uit zich in het directe contact met deze consument als resp. klant, leerling, cliënt en gast. Juist de zorgtaak zal een belangrijk en integraal onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering. Het element “zorg” vertaalt zich ook door naar de ambitie “zorgvuldig” te willen produceren, d.w.z. biologisch gecertificeerd.

LUCHTFOTO HOEVE RIJCKEVORSEL 1946

4.2 De Keuze

Ten aanzien van de gewassenkeuze zal er gekozen worden voor die gewassen waar reeds veel ervaring mee is en waar een (particuliere) afzet voor te vinden is, zoals aardappelen en uien. Daarnaast zal dankbaar gebruik worden gemaakt van het bestaande quotum m.b.t. de suikerbieten. De afzet is verzekerd, evenals de duidelijke meerwaarde van het product. De tarwe levert niet alleen het noodzakelijke stro, maar ook de korrel vertegenwoordigt een duidelijke meerwaarde. Een overweging zou nog kunnen zijn om haver te telen vanwege de mogelijke afzet als geplet product aan paardenhouders.

Om een basis te hebben t.a.v. de ruwvoervoorziening is maïs een goed product. Daarbij kan ook nog gedacht worden aan andere teelten om een goed en zelfvoorzienend winterrantsoen te hebben voor het de schapen, de paarden en het vee.

Het natuurlijke grasland is niet alleen noodzakelijk voor de beweiding van de schapen, het vee en de paarden, maar kan ook hooi opleveren. het vee. Zowel de beweiding alsook het maaien zullen echter in dienst staan van de natuurdoelstelling.

Het melken van koeien vraagt een dagelijkse discipline, brengt een goed ritme en vraagt een verantwoordelijkheid die ook in een later te beschrijven zorgtak kan worden aangewend. De melk geeft de mogelijkheid tot het zelf verzuivelen en daarmee tot het brengen van een meerwaarde aan dit product. De melk en de hieruit voortvloeiende zuivelproducten zijn aantrekkelijke factoren in een boerderijwinkel en een kleinschalige horecafaciliteit. Daarnaast zorgt de aanwezigheid van melkvee voor de noodzakelijke levendigheid op een boerderij.

Overeenkomstig het bedrijfsplan van DLV Adviesgroep N.V. is er uitbreiding mogelijk naar 25 pensionpaarden in de nieuwe opzet. Hieraan bestaat een duidelijke behoefte. Dit betekent dat de landbouwloods daarvoor verder zal moeten worden ingericht. Het weiden van deze paarden zal in het beweidingsschema voor de natuurlijke graslanden moeten passen.

De Hoeve Rijckevorsel kan een belangrijke maatschappelijke functie vervullen door een zorgtaak op zich te nemen. Hiervoor is de noodzakelijk kennis en ervaring aanwezig.

De afgelopen jaren is reeds een forse goodwill opgebouwd met Camping de Kraai, een onderdeel van de Hoeve Rijckevorsel. Deze is aangesloten bij de ECEAT, de Europese organisatie die het kamperen bij biologische boeren en op natuurterreinen stimuleert. Hiermee wordt voorzien in een duidelijke behoefte. Het is belangrijk op deze minicamping voor een beperkt gedeelte een jaarrond-exploitatie mogelijk te maken, mede vanwege de sociale opvang.

De Hoeve Rijckevorsel kan een belangrijke functie vervullen om de consument weer te laten zien hoe voedsel tot stand komt en is dus ook een geschikte locatie om dit direct aan deze consument te verkopen. Daarnaast biedt deze boerderij meer dan de primaire productie van voedsel en ook rust, ruimte en recreatie en de mogelijkheid tot zorg. Dat vraagt om een kleinschalige horecafaciliteit waar men zowel een ontbijt, een lunch als een warme maaltijd kan nuttigen, maar ook een kopje koffie of een glaasje karnemelk kan drinken of een ijsje kan kopen.

DORSMACHINE BIJ HISTORISCHE OOGSTDAG IN DE BONNEN

MAAIEN BIJ HISTORISCHE OOGSTDAG IN DE BONNEN

4.3 De Organisatie

In het door DLV Adviesgroep N.V. geschreven bedrijfsplan voor de Hoeve Rijckevorsel is uitgegaan van de specifieke kwaliteiten van Leen Vreugdenhil. Dit heeft geleid tot een bedrijfsplan met de melkveehouderij als basis en het natuurbeheer, de minicamping en het paardenpension als aanvullende bedrijfsactiviteiten. Dit zou een inkomen kunnen opleveren voor één persoon en ook de arbeidsinzet van één persoon vragen.

Bij een samenwerking van Herman en Bernadette Weterings met Leen Vreugdenhil kan er een herverdeling van taken plaatsvinden. Daarbij kunnen ieders afzonderlijke kwaliteiten meer tot hun recht komen.

Er zal sprake zijn van een platte organisatie waarbij het belangrijk is dat men taken van elkaar kan overnemen bij ziekte of vakantie. Voorts kan men elkaar helpen indien er een paar handen extra nodig zijn.

Belangrijk in een organisatie is een onderling vertrouwen en respect. Het doel is duidelijk, evenals de betrokkenheid en het belang om er een succes van te maken.

De families Weterings en Vreugdenhil hebben al 3 generaties in harmonie naast elkaar een bedrijf uitgeoefend, hun verbondenheid met de polder is zeer groot en hun onderlinge deelt men niet alleen het gemeenschappelijke verleden in de Bonnenpolder, maar ook de ambitie om hier te kunnen werken, de kwaliteiten en de kennis van dit leven met de natuur, de gewassen en het vee uit te dragen en uiteindelijk over te dragen.

OPENINGSHANDELING HISTORISCHE OOGSTDAG IN DE BONNEN

4.4 De Rechtsvorm

Het verdient aanbeveling de Hoeve Rijkevorsel onder te brengen in een stichting. Dit dient dan een zogeheten beheersstichting te zijn die ten doel heeft het onderhoud van de natuurlijke graslanden te kunnen garanderen alsook de Hoeve Rijkevorsel een maatschappelijke functie te laten vervullen op het gebied van recreatie, educatie en zorg. Het spreekt voor zich dat de bestuursleden deze doelstelling nauwkeurig moeten bewaken.

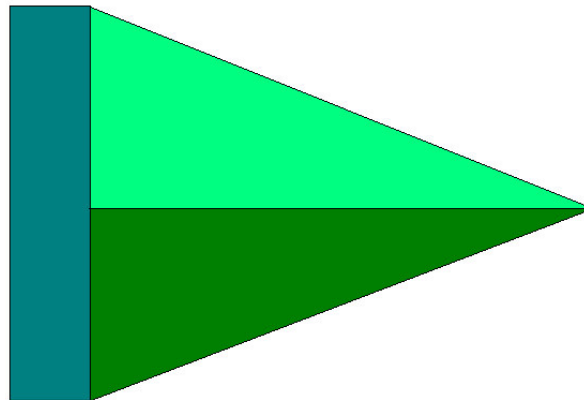
Deze beheersstichting kan fondsen verwerven voor noodzakelijke investeringen en een rol spelen in de privaatrechtelijke overeenkomst die tussen de gemeente en de ontwikkelaar van de landgoederen dient te worden opgesteld m.b.t. inrichting, onderhoud en exploitatie. Op deze wijze kan duurzaam de toekomst van de Hoeve Rijkevorsel worden gegarandeerd.

De exploitatie van de Hoeve Rijkevorsel dient vervolgens te geschieden door ondernemers. Het moge duidelijk zijn dat ing. L.W. Vreugdenhil en ing. A.H.M. Weterings daarvoor de aangewezen personen zijn. Hun samenwerking kan worden vastgelegd in een vereniging onder firma, een commanditaire vennootschap of een maatschap.

4.5 Huisstijl

Het ontworpen logo staat symbool voor:

- Het begrip “forward” en wenst daarmee ook het vooruitstrevende karakter te benadrukken van de agrarische onderneming en de ambities t.a.v. de geleverde producten en diensten;
- Het begrip “play” en roept daarmee associaties op aan het speelse, recreatieve element welke de onderneming ook beoogt te bieden;
- De plattelandsverbreding middels de drie kleuren groen, te weten primaire biologische landbouw, recreatieve landbouw en zorglandbouw.

Dit logo dient in het communicatiemateriaal (brieven, visitekaartjes, reclamemateriaal,) duidelijk tot uitdrukking te komen om de herkenbaarheid en eigen identiteit te bevorderen. Naast de traditionele informatie in het briefhoofd (adres, telefoon, etc.) dient ook het Skal-nummer te worden opgenomen. In de voettekst kan het EKO-keurmerk worden vermeld. In een ondertitel bij het briefhoofd kan de speciale aandacht voor zorg, natuur en recreatie nog eens worden bevestigd:

[een \(biologisch\) landbouwbedrijf met zorg voor mensen, milieu, natuur, voedsel en dieren!](#)

Inzake de naamstelling van het bedrijf is gekozen voor de naam van de familie die de afgelopen anderhalve eeuw een forse stempel heeft gedrukt op de Bonnenpolder en de aangrenzende gebieden: “Hoeve Rijckevorsel”. Hierin besloten ligt de historie van het gebied en tevens reikt dit in de toekomst ook verder dan de naam van de huidige ondernemers. Ook in de voettekst kan nogmaals de aandacht worden gevestigd op de doelstellingen en uitgangspunten van het bedrijf. Natuurlijk is het hierbij van belang deze huisstijl niet alleen in woord en geschrift uit te stralen, maar ook in daden. Alleen op deze wijze kan men zich echt positief onderscheiden.

Voettekst:

Op de hoeve Rijckevorsel is de bedrijfsvoering met zorg gericht op een eerlijke teelt, een (h)eerlijk product en een eerlijke handel. U kunt ons aanspreken op de sleutelbegrippen duurzaamheid, verantwoordelijkheid en respect.

4.6 Marketing-mix

De marketing-mix is een hulpmiddel om tot een goede presentatie van het bedrijf te komen. Deze mix laat de 6 belangrijkste punten zien waarop de afnemer een keuze maakt. De marketing-mix is de positionering van het bedrijf in de markt waarmee men zich onderscheidt van de concurrenten en waarop de klant het bedrijf herkent. Het is de vertaling van de bedrijfsformule.

De marketing-mix bestaat uit 6 P's, nl.:

- Plaats
- Produkt
- Prijs
- Presentatie
- Personeel
- Promotie

Plaats

De Hoeve Rijckevorsel is gelegen in de Ecologische Hoofdstructuur in een groene open enclave tussen de duinen en het Midden-Delfland gebied in een open polder aan de zuidkant van het Staalduinse Bos en nabij het dorp Hoek van Holland. Het is nog een “echte” boerderij. In de directe omgeving (de Bonnen) heeft nog slechts één andere (de Bonnenwoning) ook de uitstraling van een “echte” boerderij.

Produkt

Deze lokatie leent zich bij uitstek voor het leveren van een biologisch produkt en voor het leveren van een aantal diensten, d.w.z. zorg, recreatie, natuur- en milieueducatie, agrarisch natuurbeheer, etc. en op deze wijze kan men zich op positieve wijze onderscheiden.

Prijs

De consument accepteert een wat hogere prijs voor een biologisch produkt, men is ook bereid iets meer te betalen voor de rust en exclusiviteit van een kleine camping of pensionstalling.

Presentatie

Het is géén kinderboerderij, het is géén modelboerderij en het is ook geen educatieboerderij. De levendigheid wordt bepaald door de bedrijfsactiviteiten en dit gebeurt op een open wijze: iedereen mag meekijken bij het agrarisch productieproces en mag de boer aanspreken op de afwegingen en de uiteindelijke keuze die hij moet maken. Dit bepaalt ook de sfeer en dat is wat de consument wil: men wil “sfeer proeven”.

Personeel

De transparante productiewijze vereist een ondernemer met een open houding; een ondernemer die niet met zijn rug naar de samenleving staat. Voorts vereist het een ondernemer die niet alleen bereid is samen te werken met zijn collega's, maar ook kan optreden als gastheer op zijn bedrijf, als mentor kan fungeren bij stagiaires en als coach bij mensen die een tijd op een boerderij willen of moeten meewerken. Dit vereist een communicatieve instelling.

Promotie

Deze richt zich op de natuur- en milieubewuste consument van 30 jaar en ouder als doelgroep. Daarmee heeft men vaak een gezin. Voor kinderen betekent een boerderij altijd avontuur. Voorts zijn ook een dichtersfestival of een hooibergconcert activiteiten die passen in de sfeer van de boerderij en daarmee helpen aan het promoten van de Hoeve Rijckevorsel.

4.7 **Beleidsplan voor natuurbeheer en -ontwikkeling.**

De uitgangspunten in het ondernemingsplan t.a.v. “volwaardig en duurzaam”, “verantwoordelijkheid en respect” en “maatschappelijk verantwoord ondernemen” vormen de leidraad van het handelen m.b.t. natuurbeheer en –ontwikkeling en wordt vertaald in:

- überhaupt het feit dat de bedrijfsvoering op de principes van de biologische landbouw is gebaseerd;
- dat dit betekent dat er voedsel wordt geproduceerd met behoud van natuur- en leefmilieu;
- dat in de Korte Bonnen de landbouw ten dienste staat van het onderhoud en beheer van de natuurlijke graslanden;
- dat de biologische akkerbouw in de Lange Bonnen juist voor de vogelstand bevorderlijk is;
- dat daarnaast middels het beheer van slootkanten, akkerranden en de berm langs de Bonnenweg de ontwikkeling van de flora en fauna wordt bevordert;
- een erfbeplanting middels bomen, heesters en struiken die niet alleen de diversiteit van de flora bevordert, maar ook een broed-, schuil- en vluchtplaats betekent voor de fauna;
- een minicamping welke is aangesloten bij de ECEAT om als doelgroep juist de recreant te trekken welke respect heeft voor de natuur;
- het niet toelaten van honden op de camping om verstoring van het wild te voorkomen;
- het komen tot een grote diversiteit aan dieren (geiten, kippen, paarden, etc.) rondom de boerderij om ook deze diversiteit te bevorderen;
- het sparen van de nesten bij de voorjaarswerkzaamheden, waardoor zoveel mogelijk eieren kunnen worden uitgebroed;
- het maaien van gras vanuit het midden met wildredder;
- een “open deur - beleid” om zoveel mogelijk zwaluwnesten te laten uitbroeden;
- het onderhouden van een goed contact met de jachtbeheereenheid.
- Bij de percelen langs de Rel een strook van 10 meter “groene braak”.

5

INSTRUMENTARIUM

DE FAMILIE WETERINGS IN 1938

5.0 Inleiding

Welk gereedschap is aanwezig om het gestelde doel te realiseren? Welk instrumentarium staat ter beschikking? Waarmee moet het karwei worden gedaan?

De Hoeve Rijckevorsel bestaat allereerst uit de gebouwen en het erf. Deze kunnen worden ingezet voor specifieke doelen en soms ook worden benut voor diverse doeleinden. Soms zal er een aanpassing nodig zijn, soms is nieuwbouw noodzakelijk en soms is het verstandig elders opslag te huren. De kernactiviteiten zullen echter moeten plaatsvinden rondom en op het bouwperceel Bonnenweg 50.

Voorts is er sprake van percelen die moeten worden beheerd en er is sprake van percelen die kunnen worden gepacht. De ontsluiting en ontwatering van deze percelen is van groot belang. Dit geldt ook voor de ontsluiting van het perceel Bonnenweg 50 t.o.v. de openbare weg.

Deze percelen zullen moeten worden bewerkt. Welke mechanisatie is aanwezig? Welke productierechten en welke toeslagrechten zijn aanwezig? Dan is er natuurlijk nog sprake van het menselijk kapitaal. Is er voldoende opleiding, ervaring, vakmanschap en ondernemerschap aanwezig om met het beschikbare instrumentarium tot een optimaal resultaat te komen? Reeds in een eerder hoofdstuk is aangegeven dat ook de waarden en normen als menselijk kapitaal bepalend zijn in de bedrijfsvoering.

WERKBEZOEK VVD IN DE BONNENPOLDER OP 29 MAART 2003

5.1 De Gebouwen

De aardappelschuur

In 1981 werd door ing. L.W. Vreugdenhil op basis van een recht van opstal een loods gebouwd van 22 bij 32 meter.

Deze heeft indertijd de benaming “de aardappelschuur” gekregen, vanwege het bewaren en sorteren van consumptieaardappelen. Ongeveer 400 m² van de schuur was voor de bewaring geschikt gemaakt.

Het overige gedeelte werd gebruikt voor de opslag van machines, reparatie, kantine en sorteerruimte.

Deze landbouwloods is uitgevoerd met een wand van 4 meter hoog van rode metselbaksteen aan de buitenzijde, een spouw en kalkzandsteen aan de binnenzijde. Het dak bestaat uit zwart gesatineerde abc-golfplaten en gordingen van 6,5 bij 16 centimeter. De voor- en achterdakgevel bestaat uit aluminium damwandprofielplaten. Er ligt een bewapende betonnen vloer in van 15 cm. dik op een werkvloer van 5 cm. dik. De staal- en dakconstructie is geplaatst door Louis Huisman & Zn. uit Gemert. Het metsel- en betonwerk is verricht door aannemingsmaatschappij Hofman-Maasdijk. De firma Koppe uit Hoek van Holland heeft het sanitair aangelegd en de firma Hessels uit Hoek van Holland heeft een nieuwe elektrische installatie aangelegd in deze loods en de verouderde elektrische installatie in de bestaande gebouwen vervangen. De totale investeringskosten bedroegen indertijd +/- fl. 250.000,- Bij taxatie in januari 2002 bleek de onderhandse verkoopwaarde vrij van huur en gebruik € 212.500,- te zijn, terwijl de executiewaarde vrij van huur en gebruik werd getaxeerd op € 170.000,-

Later is in 2002 in pandig een sanitaire ruimte annex hygiënesluis gecreëerd (€ 10.000).

In de zomer van 2003 zijn 7 paardenboxen van 3 bij 4 meter gebouwd in deze landbouwloods. Hierboven is een hooizolder. In 2005 zijn nog 6 extra paardenboxen gerealiseerd. In het bedrijfsplan van DLV Adviesgroep N.V. wordt geadviseerd er nog 12 paardenboxen bij te bouwen ter versterking van de paardenhouderij als economische steunpilaar. Daarmee heeft deze landbouwloods grotendeels het karakter gekregen van een paardenstal.

De werkplaats blijft gehandhaafd en kan ook dienen als garage. Boven de sanitaire ruimte kan een extra berging worden gerealiseerd.

De stallen

De stallen behoren tot het gepachte van de Erven van Rijckevorsel. Er is hierbij sprake van een koeienstal voor 32 stuks melkvee. Het betreft hier een Hollandse aangebonden stal. Het voeren en uitmesten is niet gemechaniseerd; het melken echter wel. Hiervoor is een automatische melkinstallatie aangelegd, inclusief een melktank van 2100 liter. Op de hooizolder is voor eigen rekening (€ 2.500,-) een krachtvoersilo gebouwd voor 5000 kg. krachtvoer. In de stal is elektrische verlichting aangebracht, evenals een regenleiding en een waterleiding plus automatische drinkbakken voor het vee. Tevens beschikt deze stal over een vastzetbalie om ook het vee in de zomermaanden hier te kunnen melken.

Wellicht dat in de toekomst deze stal definitief slechts gebruikt mag worden voor het melken van het vee en de bereiding van zuivelproducten. Voor biologisch melkvee bestaat er voorlopig tot 2010 een ontheffing voor aangebonden vee. Daarna zal het vee moeten worden gehuisvest in een potstal. Deze zal dan alsnog moeten worden gerealiseerd.

Daarnaast is in het bijgebouw sprake van een pinkenstal voor 9 pinken. Hierbij is de grup op eigen kosten (€ 4.500,-) vervangen door een drijfmestgrup. Ook in deze stal is verlichting en waterleiding aangebracht, evenals de automatische drinkbakken voor het jongvee.

De voormalige varkenshokken zijn omgebouwd tot kalverstal. Er zijn hierin 2 groepsboxen gerealiseerd voor maximaal 5 kalveren per box. Er zijn een tweetal verlichtingspunten en er is in ieder hok een drinkbak aanwezig.

In het voormalige “pomphok” zijn 6 eenlingboxen gemaakt om de kalveren individueel op te vangen direct na de geboorte.

In de paardenstallen was vroeger plaats voor 5 trekpaarden. Momenteel zijn hier ook twee paardenboxen in gerealiseerd. Ook hierin is waterleiding aanwezig, er zijn 5 drinkbakken en 2 verlichtingsbalken.

De “wagenschuur” is ongeschikt voor machines, etc. en wordt momenteel gebruikt als garage.

Achter de koeienstal is een hooiberg geplaatst met een diameter van 9 meter.

Aan de westzijde van de melkstal is een vangkooi gemaakt en aan de zuidzijde zijn hekken geplaatst om het vee de stal in te leiden tijdens de zomermaanden.

Het kippenhok

In de moestuin is een kippenhok, inclusief ren, geplaatst.

Reserve bouwlocatie

Aan de zuidzijde van het erf is een ruimte gereserveerd gereserveerd voor de toekomstige bouw van een potstal. Deze kan worden uitgevoerd in de vorm van een kapschuur met een open front naar het noorden. De invloed van de overheersende zuidwesten wind zal dan beperkt zijn.

Op deze locatie is ruimte voor een gebouw van 12 bij 32 meter.

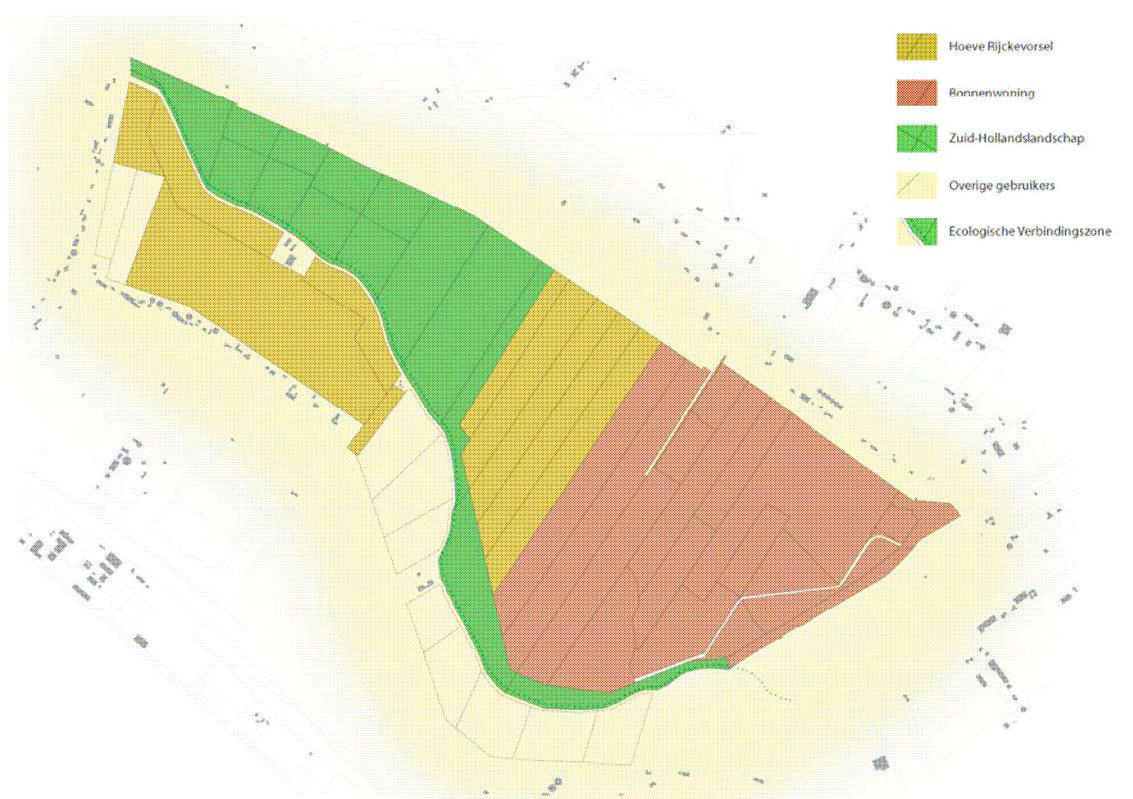
De huidige Hollandse stal kan dan nog steeds gebruikt worden als melkstal. Als hier een doorloopmelkstal wordt gerealiseerd, ontstaat ook ruimte voor zuivelbereiding.

Opslag

Op het bouwperceel Bonnenweg 50 ontbreekt het in de nieuwe situatie aan voldoende opslag en sorteerruimte voor de akkerbouwproducten. Het ontbreekt eveneens aan voldoende opslag voor machines en tractoren. Ook voor hooi en stro ontbreekt het aan voldoende mogelijkheden om dit op te slaan, evenals voor mest. Het verdient daarom aanbeveling de agrarische opstallen aan het Nieuw-Oranjekanaal niet af te breken, maar te verhuren aan de Hoeve Rijckevorsel.

5.2 De Percelen

Op onderstaande gebruikerskaart is aangegeven welke percelen tot de Hoeve Rijkevorsel behoren. Hierbij dient te worden opgemerkt dat overeenkomstig de verdeling van de verantwoordelijkheden de percelen van de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap in beheer van de Hoeve Rijkevorsel komen. Daarnaast verdient het aanbeveling ook de overige graslandpercelen (Grote Heuvels, Kleine Heuvels en Oosthuijzen) van deze stichting rondom het Staalduinse Bos in beheer te geven van de Hoeve Rijkevorsel.

GEBUIKERSKAART GEBIEDSONTWIKKELINGSPLAN DE BONNEN

5.3 Het Erf

Erfverharding:

In 1981 is er 1340 m² erf verhard met 15 cm dik beton, inclusief een wapening. Hierbij zijn 2 afvoerputten aangebracht en 42 meter pvc-pijp met een doorsnede van 12,5 cm. ten behoeve van de afvoer. Deze erfverharding verkeert nog steeds in goede staat. De investeringskosten waren fl. 56.639,15, inclusief bijwerk. Deze pachtersinvestering is nog in goede staat en vertegenwoordigt een actuele waarde van € 30.000,-

Parkeerplaats:

Naast de boerderij zijn twee kuilplaten aangelegd. De verharding bestaat uit gebroken puin. Er zijn twee aarden wallen aangelegd van ongeveer 30 meter en in het midden is een aarden wal van 25 meter aangelegd. De beide kuilen zijn elk 6 meter breed. Er is dus feitelijk 300 m² beschikbaar en bij een kuilhoogte van 1,5 meter kan er dus plusminus 400 m³ kuilvoer worden opgeslagen. Het verdient aanbeveling hier een verharding met beton(platen) te realiseren. In de drukke zomermaanden is deze locatie uitermate geschikt als parkeerplaats en in de wintermaanden kan hier een container worden geplaatst voor de afvoer van mest.

Veepad:

Vanaf de melkstal zijn een tweetal met beton verharde paden aangelegd. Afhankelijk van welk perceel in gebruik is als weiland wordt een van beide paden gebruikt om het vee tweemaal daags naar de stal te brengen om gemolken te worden.

De moestuin:

Ingesloten tussen een haag meidoorns en een haag Italiaanse populieren ligt de moestuin. Deze is 60 meter lang en 12 meter breed. Er staan 10 appelbomen, 10 perenbomen, 3 kersenbomen, een walnotenboom, een frambozenhaag, een bessenhaag en een bramenhaag in. Hieronder en hiertussen kan op een idyllische wijze worden gekampeerd. Daarnaast is er een kruidentuin, enig "plat glas" en een kippenhok.

De druivenmuur:

Aan de zuidzijde van de aardappelschuur is er een druivenmuur van 22 meter lang en 4 meter hoog. Tevens staat er hier een haag met pruimenbomen.

De langeerruimte:

Aan de oostzijde van de aardappelschuur is een stukje grond van 15 meter breed en 25 meter lang. Deze plaats is uitermate geschikt als paardenbak. Inmiddels is deze van een hekwerk voorzien. De bodem zal nog verbeterd moeten worden.

5.4 De Ontsluiting

Oorspronkelijk behoorde de Bonnenweg bij het gepachte object. In latere jaren is het onttrokken aan de Hoeve Rijckevorsel. Er kwam echter geen beschreven erfdiensbaarheid voor in de plaats en rechten en plichten van de gebruikers zijn dan ook nooit beschreven. Het bleef echter een “eigen weg”. Met dit alles ontstond wel de constructie dat de grond dus van de verpachter was, de wegverharding en de fundering was echter aangelegd op kosten van de pachter van de belendende percelen. De verharding geschiedde met koolas, gebroken puin, grind, split en alles wat voorradig was voor een acceptabele prijs. Er werden toen nog niet die eisen gesteld aan de ontsluiting zoals heden ten dage het geval is.

In overleg met de burens bestond de afspraak dat de bewoners van het perceel Bonnenweg 50 de weg zou onderhouden tot aan de Haakweg, de bewoners van Bonnenweg 30 tot aan het erf van Bonnenweg 50 en de bewoners van Bonnenweg 2 tot aan Bonnenweg 30.

In 1980 werd de afspraak gemaakt de Bonnenweg te laten verharderen met koud asfalt vanaf de Haakweg tot en met het perceel Bonnenweg 30. Dit was immers het traject waar de 3 bewoners van de Bonnenweg in gelijke mate gebruik van maakten. De rekening zou gestuurd worden naar Vreugdenhil en de andere gebruikers van de weg zouden vervolgens ieder een derde betalen van de aanneemsom. Nadat de aannemer de opdracht had uitgevoerd en de rekening had verstuurd, bleek dat de anderen zich niet meer aan de (mondelijke) afspraak wisten te houden. Daarmee kwam het totaal aan kosten op de schouders te rusten van Vreugdenhil. De bewoner van het perceel Bonnenweg 30 verkocht spoedig het tuinbouwbedrijf voor een leuke meerprijs aan de heer P.A.L. van Santen.

Een jaar later wenste de EZH van de Bonnenweg gebruik te maken om een nieuwe hoogspanningsmast te plaatsen nabij het perceel Bonnenweg 2. Er werd de afspraak gemaakt dat men van de weg gebruik mocht maken als men deze weer in de oorspronkelijke staat zou terugbrengen. De EZH heeft zich meer dan netjes aan deze afspraak gehouden en na oplevering van de mast werd de Bonnenweg tot en met het perceel Bonnenweg 30 ditmaal van een laag warm asfalt voorzien.

Later zijn door slijtage en verzakkingen enige slechte plekken ontstaan welke op kosten van P.A.L. van Santen zijn gerepareerd en van een nieuwe slijtlaag voorzien. Daarmee heeft ook hij zijn bijdrage wel geleverd in de ontsluiting. De bewoner van het perceel Bonnenweg 2 heeft ook toen geweigerd een bijdrage te betalen en gesteld een “recht van uitpad” te hebben. Feitelijk werd hiermee gewoon misbruik gemaakt van het feit dat een erfdiensbaarheid ontbrak. Men claimde wel een gebruiksrecht zonder over een onderhoudsplicht te willen praten. Momenteel is de situatie in zoverre gewijzigd dat de heer P.A.L. van Santen een tuinbouwbedrijf elders heeft aangekocht en ook daar is gaan wonen. De bedrijfswoning bij het perceel Bonnenweg 30 is verkocht aan particulieren en daarmee is dit Bonnenweg 20 geworden. Het perceel Bonnenweg 2 is ook verkocht en wel aan C. van den Berg, een aannemer in grond- en sloopwerkzaamheden. De totale situatie is daarmee wel complexer geworden. Gelukkig toont een ieder zich tot op heden van goede wil ten aanzien van het gebruik. Een probleem betreft nog slechts het eerste stukje van de Bonnenweg. Het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam heeft hier een tweetal percelen tijdelijk verpacht aan iemand die zich juist niet stoort aan afspraken, regels, wetten, voorschriften en fatsoensnormen. De huidige “regeling” is teveel afhankelijk van de goede wil van de weggebruikers.

In de zomer van 2002 heeft de NAM een natgasleiding aangelegd langs de Bonnenweg en de Bonnendijk. De NAM heeft na afloop van de werkzaamheden een nieuw wegdek opgeleverd. Het verdient echter wel aanbeveling om de Bonnenweg over te dragen aan de gemeente, zodat het definitief een openbare weg kan worden en alle privaatrechtelijke problemen eindelijk tot het verleden behoren. Hiervoor is medewerking nodig van de betrokken wegdekeigenaren (waaronder ing. L.W. Vreugdenhil) en van de grondeigenaren.

5.5 De Ontwatering

Alle percelen van ing. L.W. Vreugdenhil en ing. A.H.M. Weterings zijn gedraineerd. Deze drainage functioneert nog steeds goed. Indertijd waren de investeringskosten hiervoor ongeveer fl. 2.000,- per hectare. Beide ondernemers hebben ook percelen samengevoegd. Er zijn in de Korte Bonnen een drietal Bosman onderbemalingspompen geplaatst met vergunning. Dit betekende dat er een grondkabel moest worden aangelegd en er zijn 2 kasten in het land geplaatst voor de noodzakelijke energievoorziening.

Er is dan ook indertijd door ing. L.W. Vreugdenhil voor plusminus fl. 100.000,- geïnvesteerd in het samenvoegen van percelen, drainage en onderbemaling.

Door ing. A.H.M. Weterings is ook voor ongeveer fl. 100.000,- geïnvesteerd in samenvoegen en uitvlakken van percelen en drainage.

Tegen extreme neerslag en poldersloten die buiten hun oevers treden is echter geen drainage en onderbemaling bestand. Deze situatie heeft nu vier jaar achtereen plaatsgevonden en ook statistisch is dit ongebruikelijk. Het spreekt voor zich dat het niet redelijk en billijk is dit risico slechts op de grondgebruiker af te wentelen. Hiermee wordt een rendabele agrarische exploitatie van de gronden in de Bonnen onmogelijk. Het maakt het echter wel noodzakelijk enige vervolgstappen te nemen.

Deze zijn:

1. Het “bol” leggen van de percelen. Dit wordt een jaarlijks terugkerende werkzaamheid. Oneffenheden in het percelen veroorzaken bij extreme neerslag plassen. Het oppervlaktewater moet snel kunnen worden afgevoerd.
2. Het aanleggen van een greppel langs de Bonnenweg om dit oppervlaktewater snel te kunnen afvoeren. Ook dit betekent meer onderhoud.
3. Middels het verhogen van het organische stofgehalte de bewerkbaarheid van de grond nog verder verbeteren. Hiermee wordt ook voorkomen dat de grond “dicht slaat”.
4. De oogst dient tijdig van het land te zijn, d.w.z. voor oktober. Overigens kan men ook dan nog verrast worden door overvloedige neerslag (1998, 2001!). Door het gewas vlug, vroeg en droog van het land te halen wordt structuurschade voorkomen.
5. Diepploegen op bepaalde percelen behoort tot de mogelijkheden om de lichtere ondergrond naar boven te halen. Hierdoor kan men wellicht in het voorjaar eerder zaaien, poten en planten, waardoor het groeiseizoen verlengt wordt.

De afgelopen jaren ontbrak het beide ondernemers aan voldoende financiële middelen om al deze werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Wel is er gepoogd het gehalte aan organische stof flink te verhogen en heeft ing. L.W. Vreugdenhil een greppel laten aanleggen langs een gedeelte van de Bonnenweg. Eveneens heeft ing. L.W. Vreugdenhil in 2006 geïnvesteerd in een (tweedehands) diepploeg.

Dit jaar (2006) zou een waterberging van 4 hectare worden gegraven in de Nieuwlandse Polder. Hiermee zou zeer veel grond vrijkomen met een geschikte kwaliteit om de structuur van de gronden in de Bonnen te verbeteren. Het bleek echter dat de rentmeester van de Erven van Rijckevorsel hieraan helaas geen medewerking wilde verlenen.

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een eigen verantwoordelijkheid om het peil in de polder te kunnen garanderen. Ook hiervoor zijn maatregelen nodig. De afgelopen jaren kwam het land blank te staan doordat het water naar de Bonnen gepompt werd en vervolgens niet snel genoeg kon worden afgevoerd. Hierdoor stroomden de sloten over.

De waterproblematiek in de Bonnen wordt niet gekenmerkt door een waterbergingstekort, maar door een probleem met de capaciteit van de afvoer. Door water naar de Bonnen te pompen om elders schade te voorkomen, wordt feitelijk de schade afgewenteld op de boeren in de Bonnenpolders.

Het Hoogheemraadschap van Delfland is voor deze schade aansprakelijk gesteld, maar heeft geweigerd deze aansprakelijkheid te erkennen.

Nu de Rel door de aanleg van de NAM-leiding niet meer verbreed kan worden, is het Hoogheemraadschap van Delfland voornemens om te komen tot een verbreding van de sloten langs Bonnenpad en Bonnenlaan. Hierdoor kan dan bij overvloedige neerslag het water vanuit het glastuinbouwgebied in de Nieuwlandse Polder snel worden afgevoerd richting Nieuw-Oranjekanaal. Deze werkzaamheden hadden moeten worden afgerond voor het voorjaar van 2006. De grond die vrijkwam zou ook gebruikt kunnen worden voor de noodzakelijke structuurverbetering. Helaas heeft de rentmeester van de Erven van Rijckevorsel ook hieraan niet op een vlotte wijze medewerking willen verlenen.

De Rel nabij Bonnenweg 30 (19 september 2001)

5.6 Mechanisatie

tractoren + bijbehoren:

- 1 David Brown 885 (42 pk.)
- 1 David Brown 990 (60 pk.)
- 1 David Brown 1200 (72 pk.) op cultuurbanden
- 1 Case 1490 (82 pk.)
- 1 set dubbellucht bij 885
- 1 set cultuurbanden bij 885
- 1 frontheef bij 885
- 1 set ploegbanden passend op David Brown 1200

Vervoer:

- 1 Skoda Felicia pickup
- 1 bedrijfsfiets

Grondbewerking:

- 1 Rumpstadt 2-schaar wentelploeg
- 1 2-schaar diepploeg
- 1 woeler; 1 poot
- 1 cultivator, 300 cm.
- 1 Lely-rotterra, 300 cm.
- 1 Dubex drainreiniger
- 1 cambridgerol, 250 cm
- 1 egalisatieschuif, 150 cm.

Zaaien, poten, planten:

- 1 Saxonía zaaimachine, 250 cm.
- 1 Hassia aardappelpootmachine, 300 cm.
- 1 Accord plantmachine met 4 plantelementen en 4 pootelementen

Gewasverzorging:

- 1 schoffelgarnituur met maïsschoffels, bietenschoffels en uïenschoffels
- 1 aanaardgarnituur met 3 aanaarders
- 1 Dubex-spuitmachine, 21 meter
- 1 strokenspuit, 4 elementen
- 1 rijenspuit, 6 elementen
- 1 Kunstmeststrooier, 900 kilo
- 1 Welgro giertank, 2000 liter
- 1 beregeningspomp, inclusief 300 meter pijp
- 1 Rumpstadt rijenfrees, 5 rijen
- 1 Lely wiedegge, 450 cm.
- 1 knalapparaat
- 1 weidesleep

Oogstmachines:

- 1 PZ cirkelmaaier, 165 cm.
- 1 Vicon acrobaat, 4 borden
- 1 Welger, AP12K pers
- 1 Taarup loofklapper, 150 cm.
- 1 Amac C2-aardappelrooier + extra rooimat + uienrooiset

Transport:

- 1 kipwagen, 4 ton
- 1 wagen voor beregeningsbuizen
- 1 transportbakje voor in de hef, 150 cm
- 1 tranportriek voor in de hef, 150 cm
- 1 hooiwagens
- 2 kipwagens, 3 ton
- 1 Bijlsma-Hercules stortbak, 3 ton
- 1 transportband, 6 meter
- 1 transportband, 5 meter
- 1 transportband, 9 meter
- 1 transportband, 6 meter
- 1 transportband, 6 meter
- 1 transportband, 3 meter
- 1 Miedema boxenvuller, 60 cm.
- 1 PZ-kuilsnijvork
- 16 kruiwagens
- 1 palletvork in hef
- 1 getrokken kraan

Melkwinning en melkbewaring:

- 1 Senior melkwinningsinstallatie, 4 melkstellen
- 1 Delaval melkkoeltank, 2100 liter
- 1 warmteterugwinningsinstallatie + vat (200 liter)
- 2 boilers (2 x 80 liter)

Aardappelbewaring:

- 5 ventilatoren
- 60 droogelementen, 100 cm.
- 1 Holaras uienafstaarter
- 1 sorteermachine
- 1 bunker, 1.25 x 2.50 x 2.50
- 1 bunker, 2.50 x 2.50 x 5.00
- 2 weegschalen
- 1 bascule
- 1 heater
- 1 aardappelpoetsmachine
- 1 aardappelschrapmachine

Diversen:

- 1 tank voor dieselolie, 1000 liter
- 1 tank voor dieselolie, 4000 liter
- 100 meter aardappelwand met keersteunen en houten balken
- 500 m2 noppenfolie + plastic als isolatie
- ? afrasteringspalen
- ? afrasteringsdraad
- 1 klauwverzorgingsbox
- 3 veedrinkpompen

Gereedschappen:

- 1 autogeen lasapparaat + snijbranderset
- 1 electrisch lasapparaat + toebehoren
- 1 Fein slijptol
- 1 kolomboormachine
- 1 Atlas Corco luchtcompressor + toebehoren
- 1 Karcher hogedrukreiniger
- 1 Klopboormachine
- 1 slijpmachine
- 1 electrische heggeschaar
- 1 cirkelzaag
- 1 decoupeerzaag
- 1 schuurmachine
- 1 kettingzaag
- 2 veescheermachines
- 1 accu-oplader
- 2 Gallager schrikdraadapparaten
- 1 Koltec schrikdraadapparaat
- 1 rugspuit, Gloria, 5 liter
- 1 rugspuit, Gloria, 10 liter
- 1 onkruidstick
- 1 onkruiddruppelaar
- 2 Bankschroeven
- 2 magazijn kasten
- 2 stalen werkbanken
- 3 stalen opbergkasten

Kantoorapparatuur:

- 1 Target Computer
- 1 HP deskjet 880C printer
- 1 HP Scanjet 4200C scan
- 1 Brother fax
- 1 telefoons
- 2 bureau's

5.7 Productierechten

Er staan een tweetal productierechten op naam van ing. L.W. Vreugdenhil:

- a. een melkquotum van 135.420 kg. melk met 4.21 % vet
- b. een suikerquotum van 62.595 kg. polsuiker

Voor een melkquotum geldt als stelregel dat er ongeveer € 0,50 voor een liter melk met 1 % vet wordt betaald (prijspeil 1 november 2005). Vreugdenhil heeft een melkquotum met een vetgehalte van 4.21 % vet. De leaseprijs bedraagt plusminus € 0,05 per liter melk en per procent vet (prijspeil 1 december 2003). Momenteel is de te verleen hoeveelheid melk beperkt tot 30 % van het beschikbare quotum. De huidige waarde van het referentiequotum (135.400 kg. melk met 4.21 % vet) kan afgerond worden op een waarde van € 285.000,- Dit is bij de prijs van ruim € 0,50 per kilogram melk en per procent vet.

Uitbreiding van het quotum vergt een forse investering waar de nodige vraagtekens bij geplaatst kunnen worden. Verkoop van het quotum betekent ook verkoop van een tak van het bedrijf welke een belangrijke bijdrage kan betekenen in de ontwikkeling van het bedrijf.

Voor een suikerquotum worden nu bij een vrije verhandelbaarheid prijzen betaald tussen de € 0,50 en € 0,60 per kilo suiker. Ook deze handel is weer aan bepaalde regels en maxima gebonden. Het suikerquotum bedraagt ongeveer 60.000 kg. polsuiker en vertegenwoordigt daarmee een waarde van plusminus € 33.000,- Om de productierechten uit te breiden is een forse investering nodig. Hierbij kan men zich afvragen of voor deze vorm van schaalvergroting en intensivering gekozen moet worden en of een dergelijke investering terugverdiend kan worden. Verkoop daarentegen tast een ook economische peiler onder het bedrijf aan. De teelt van suikerbieten levert een positief saldo op, ook na doorberekening van de niet toegerekende kosten.

De Hoeve Rijkevorsel is de laatste boerderij in de Bonnen waar nog daadwerkelijk koeien worden gemolken. Naar het zich laat aanzien zal binnen 10 jaar het ook het laatste bedrijf tussen Hoek van Holland en Maassluis zijn waar melkveehouderij plaatsvindt. Hiermee krijgt deze activiteit een bijzondere waarde die zich echter (nog) niet in geld laat vertalen.

Ook het suikerquotum heeft een schaal die voor deze regio bijzonder is en ook hierbij geldt dat alleen bij een bepaalde schaal het aantrekkelijk blijft deze activiteit te ontplooiën i.v.m. loonwerk, afleveren, e.d.

Voor het overige geldt dat er een bepaalde hoeveelheid landbouwgrond noodzakelijk is die ook als akkerland gebruikt kan worden. Voor de biologische teelt van suikerbieten is dit ongeveer 10 hectare. In de huidige vruchtwisselingsrotatie kan dat. Nog beter is echter een ruimere vruchtwisseling.

De huidige jurisprudentie stelt dat bij verkoop van productierechten de helft van de waarde dient te worden afgedragen aan de verpachter.

De productierechten worden ook ondersteund door 1310 ledenbewijzen bij Campina plus stortingen op een obligatierekening en 16 aandelen in Cosun ten behoeve van de bietenteelt, dit alles op naam van ing. L.W. Vreugdenhil.

5.8 Toeslagrechten

Kern van het beleid m.b.t. toeslagrechten is dat prijsondersteuning plaatsmaakt voor inkomensondersteuning, naast meer ‘vergroening’ van het beleid. De belangrijkste punten op een rij:

- Inkomenssteun onafhankelijk van productie, geleidelijk opbouw vanaf 2004 tot en met 2008, op basis van toeslagrechten;
- De toeslagrechten worden toegekend per bedrijf en gekoppeld aan subsidiabele hectares;
- De subsidiabele hectares worden vastgesteld op basis van het gemiddelde in de referentieperiode 2000 t/m 2002. Onder bepaalde voorwaarden kan een beroep gedaan worden op rechten uit de nationale reserve. Bijvoorbeeld bij uitbreiding grondaankoop na 2002 en voor 15 mei 2004;
- In 2007 wordt de melkpremie ontkoppeld en de peildatum is 31 maart 2007. Het referentiebedrag wordt verdeeld over de toeslagrechten en de waarde per recht kan daardoor wijzigen;
- De toeslagrechten kunnen met of zonder grond worden overgedragen tussen landbouwers in een bepaalde lidstaat;
- Op grond van deze toeslagrechten volgen jaarlijks uitbetalingen, afhankelijk van het aantal subsidiabele hectares;
- Vanaf 2006 t/m 2014 gestaffelde afroming van premies op bedrijfsniveau;
- Productievoorwaarden rondom voedselveiligheid, welzijn en milieu.

Zowel Vreugdenhil alsook Weterings kunnen op basis van hun bouwplannen in de jaren 2002 t/m 2002 aanspraak maken op toeslagrechten. Daarnaast geldt voor Vreugdenhil het recht op een melkpremie.

5.9 Het Menselijk Kapitaal

A. Leen Vreugdenhil

In 1932 is de grootvader van Leen Vreugdenhil gestart op de Hoeve Rijkevorsel. Daarvoor was hij vanaf 1919 boer geweest in Oudenhorn, maar als geboren Westlander wilde hij graag terug naar zijn geboortestreek. Vreugdenhil is afkomstig uit een oud Westlands boerengeslacht waarvan sinds de 16-de eeuw bekend is dat men in het boerenvak werkzaam was rondom de Maasdijk. Zo liet de verre voorvader Arie Cornelisz. Vreugdenhil, geboren 1767, zich reeds bij de burgerlijke stand inschrijven als “aardappelteler”. Leen Vreugdenhil zijn hart ligt ook bij de teelt van aardappelen, maar eveneens is hij een fervent liefhebber van melkvee. Hij heeft niet alleen oog voor het gewas, maar ook voor de dieren. Inmiddels is hij door het boerenbestaan gelouterd en gerijpt en bekend met alle “ins” en “outs” van het boerenvak. De uitspraak “Farming is a way of life” gaat voor hem zeker op. Naast zijn boerenbedrijf heeft hij ook altijd een maatschappelijk bijdrage proberen te leveren.

C.V. ing. L.W. Vreugdenhil

Personalia

Naam : Leendert Willem Vreugdenhil
Adres : Bonnenweg 50, 3151 XA Hoek van Holland
Telefoon : 0174 – 384807
E-mail : vreugdenhil.lankers@planet.nl
Geboortedatum : 26 mei 1955
Geboorteplaats : Hoek van Holland
Burgerlijke staat : Ongehuwd

Werkervaring

1976 tot heden : Zelfstandig boer op een traditioneel gemengd bedrijf met melkvee en akkerbouw. (tot 1996 inclusief boerderijwinkel met aardappelen) Omgeschakeld naar biologische landbouw in 2001 en sinds 2003 gecertificeerd biologisch bedrijf. Tevens verbreed met minicamping en paardenpension. Stagebieder voor (buitenlandse) studenten en scholieren.

1977 - 1979 : secretaris Stichting Theater de Kweekbak
1978 - 1980 : bestuurslid Agrarische Jongeren Midden-Delfland
1980 - 1982 : voorzitter Agrarische Jongeren Zuid-Holland
1980 - 1984 : burgerlid adviescommissie Ruimtelijke Ordening Hoek van Holland
1982 - 1984 : lid Culturele Raad Hoek van Holland
1986 - 1990 : voorzitter lokale politieke partij Hoeks Welzijn
1990 - 1994 : raadslid deelgemeente Hoek van Holland, waarvan
1992 - 1994 : fractievoorzitter Hoeks Welzijn
1992 - 1994 : voorzitter Stichting Video-Archief Hoek van Holland
1994 - 1996 : lid Dagelijks Bestuur deelgemeente Hoek van Holland, portefeuillehouder Buitenruimte & Ruimtelijke Ordening
1996 - 1998 : Voorzitter van de deelgemeente Hoek van Holland, portefeuille Openbare Orde, Veiligheid, Financiën, P&O, Economie
2000 - heden : secretaris Stichting de Bonnen (zie www.debonnen.nl)

Opleiding

1967 : School met den Bijbel, Hoek van Holland
1973 : HAVO, christelijke scholengemeenschap te Vlaardingen
1976 : Hogere Landbouwschool te Dordrecht
1976 : Leergang autogeen lassen
1977 : Getuigschrift booglassen beginners + gevorderden
1977 : Leergang Hydrauliek
1977 : Leergang Bedrijfselectriciteit
1978 : Leergang Rundveepedicure
1985 : cursus Boerenkaasbereiding

Persoonlijke interesses

- verhalen (literatuur, toneel, film)
- sport (zwemmen, schaatsen)
- maatschappelijk geïnteresseerd (m.n. natuur-, milieu- en plattelandsbeleid)
- mensen (psychologie, sociologie, filosofie)
- politieke belangstelling (democratische werking openbaar bestuur)

B. Herman Weterings

HERMAN WETERINGS IN DE POLDER

Herman Weterings is de telg uit een oud boerengeslacht afkomstig van het eiland Flakkee. Zijn grootvader is in 1913 naar het Westland gekomen en werd pachter van de hoeve in het Staelduinse Bos, het huidige bezoekerscentrum. Rondom het bos lagen de landerijen die werden gepacht. Ook Herman heeft “groene genen” en stroomt het boerenbloed door de aderen. Hij is verknocht aan het Staelduinse Bos en de Bonnenpolder.

Als kind zwierf hij hier al rond en hij heeft de omgeving zien veranderen. Het deed hem zeer indertijd te moeten vertrekken van de boerderij middenin het Staelduinse Bos toen deze door de Erven van Rijckevorsel werd verkocht aan de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap. Er werd toen toch voor gekozen in de Bonnen te blijven en niet naar een agrarisch bedrijf in bijv. de Flevopolders te vertrekken.

Ondanks zijn liefde voor het boerenvak weet hij echter dat de wereld groter is dan de Bonnenpolder. Hij heeft ervaring opgedaan in de horeca en ook gepioneerd in de eerste automatiseringsgolf. Voorts wordt er veelvuldig aan hem gevraagd advies te verstrekken. Herman is getrouwd met Bernadette Zuiderwijk en zij hebben 1 zoon, te weten Martin (1980). Uit een eerder huwelijk zijn geboren Barbara (1972) en Toine (1973). Inmiddels heeft de volgende generatie zich al aangediend. Toine Weterings heeft samen met zijn Astrid twee dochters: Naomi en Anouk.

C.V. ing. A.H.M. Weterings

Naam : Antonius Hermanus Maria Weterings
Adres : de Jonghlaan 14, 2691 NM 's-Gravenzande
Telefoon : 0174-517432
E-mailadres : ahm.weterings@planet.nl
Geboren : 2 September 1948 te 's-Gravenzande
Burg.staat : Gehuwd

Werkervaring :

- 1970-1975 : Firmant in een akkerbouwbedrijf.
1973-1975 : Voorzitter CDA-afdeling 's-Gravenzande
1975-1979 : Droog Restaurants B.V. te Naaldwijk.
Functie-inhoud :
– Algehele verantwoording van het weekend horecagebeuren (disco).
– Begeleiding van het culturele gebeuren (theater en filmvoorstellingen) alsmede feesten en partijen in "De Leuningjes" te Poeldijk.
– Personeelsbeleid.
– Onderhouden van contacten met cliënten en stichtingsbestuur.
– Administratie.
– Controle en ondersteuning van andere vestigingen.
– Voorbereiding en opstarten van nieuwe activiteiten.
– Technische ondersteuning.
- 1979-heden : Akkerbouw/vollegrondsgroentebedrijf in eigen beheer.
– Vanaf 1995 tevens heesters (hypericum) en zonnebloemen.
– Registratie per computer van bedrijfsgegevens ten behoeve van Eurep-GAP, NAK-Agro en Minas (mestbeleid).
– Registratie per computer overige administratie (boekhouden).
- 1984 : Medeoprichter fa. FARMsoft nu FST-computers (automatiseringsbedrijf) te Monster.
- 1984-1989 : Begeleiden en doorstarten van FARMsoft.
: Programmeren in Quickbasic en begeleiden van de programmeurs in Clipper en Dataflex.
: Verzorging van de administratie:
– kas / bank / giro beheer
– voeren en bewaken van debiteuren en crediteuren administratie
– contacten onderhouden met leveranciers
– contacten onderhouden met afnemers
– begeleiden van de correspondentie
– het plegen van acquisitie
- 1990-1994 : Lid van diverse productcommissies van de Groenteveiling Westland.
1992-1994 : Lid klankbordgroep t.b.v. Kobas (Kool Begeleiding en Advies Systeem).
Kobas was een project van het ATC te Lelystad.
- 2000-heden : Voorzitter Stichting de Bonnen

Opleiding:

- 1966 : HBS-b, Oudenbosch
1970 : Hogere Landbouwschool te Dordrecht
1974 : Natuurgids, IVN, Oostvoorne
1975 : Landbouwsputen, SEGL, Den Haag
1976 : Horeca Vakdiploma, SVH, Den Haag
1983 : Basis Electronicus, EOD, Arnhem
1984 : Computertechnicus, EOD, Arnhem
1996 : Praktijkdiploma Boekhouden (PDB), Praehop, Rijswijk
1997 : Praktijkdiploma Lonen (PDL), Praehop, Rijswijk
2001 : Webdesign, EOD, Arnhem
2003 : Chauffeursdiploma + rijbewijs C

Persoonlijk interesses:

- historie (met name van het Westland en specifiek de Bonnen)
- computer
- zwemmen
- maatschappelijk belangstelling (menselijk gedrag)

C Bernadette Weterings-Zuiderwijk

Bernadette Weterings is na het voltooien van haar Mavo opleiding werkzaam geweest als telefoniste/receptioniste, assistente algehele verantwoording van het horeca gebeuren in het Cultureel Centrum de Leuningjes, boerin, administratief/commercieel medewerkster, piw-ster (penitentiair inrichtingswerker) en afdelingssecretaresse, assistent-begeleidster en leerling-werknemer. Na het behalen van haar diploma in 2003 is zij seniorbegeleider bij Ipse. Begin juli 1998 begon zij als invalkracht bij DCV³ Woutershof te Monster en deed zo haar intrede in de zorg.. Sinds oktober van dat zelfde jaar heeft zij als assistent-begeleidster daar gewerkt tot februari 2000. Gedurende die tijd heeft zij - na de introductiecursus - de volgende cursussen gevolgd:

- basiscursus oorzaken verstandelijke handicaps,
- autisme,
- begeleidingsplan volwassenen en
- respectvol bejegenen

Via de stichting IPSE kreeg zij daarop de gelegenheid de opleiding MBO-SPW-VG-4 te volgen. Het eerste half jaar van deze opleiding ging ze 5 dagen per week naar school. Gedurende de rest van de opleiding werd dat 1 dag naar school en 4 dagen werken in de praktijk. Tijdens de opleiding heeft ze o.a. stage gelopen bij Het Hofje van Pauw te Delft, het GVT⁴ de Weteringdreef te Zoetermeer, lunchroom De Zoetelaar te Zoetermeer en DCV de Brahmsslaan te Delft. Op betreffend locaties heeft ze naar volle tevredenheid gefunctioneerd en op 17 september 2003 behaalde ze haar diploma Sociaal Pedagogisch Werker niveau 4.

Sindsdien is ze werkzaam gebleven bij DCV de Brahmsslaan, welke later verhuisde naar de Frank van Borselenstraat en verder ging onder de naam DCV Westhoek (blauwe groep ouderen met psychiatrische achtergrond) en sinds dit jaar een vestiging heeft op de Paardenmarkt. Daar werkt ze nu op de belevingsgerichte groep voor ouderen.

Bernadette is getrouwd met Herman en heeft één zoon: Martin (1980).

³ DCV = Dagcentrum Volwassenen

⁴ GVT = Gezins Vervangend Tehuis

C.V. A.B.E.M. Weterings-Zuiderwijk

Naam :Zuiderwijk e.v. Weterings
Voornaam :Bernadette (A.B.E.M.)
Adres :De Jonghlaan 14, 2691 NM 's-Gravenzande
Telefoon :0174 - 517432
Telefax :0174 – 514706
E-mail :bwz@planet.nl
Geboortedatum 21-07-1956
Burgerlijke staat :gehuwd

Werkervaring :

1998 – heden	: Stichting Ipse	- senior begeleider - leerling-werknemer - assistent-begeleider
1997 – 1998	:Rode Kruis Ziekenhuis	- afdelings-secretaresse
1995 – 1997	:Penitentiair Complex Scheveningen	- piw-ster
1991 – 1994	:F.S.T. b.v	- administratrice (in Exact) - deb/cred beheer - commercieel medewerkster
1989 – 1990	:FARMsoft	- administratrice (in Exact) - debiteuren / crediteuren - beheer
1984 – 1989	:FARMsoft	- opstarten / doorstarten
1979 – 1984	:Akkerbouwbedrijf in eigen beheer	
1975 – 1979	:Cultureel Centrum "De Leuningjes"	- assistent algehele verantwoording van de horeca-afdeling
1975	:Engeland	- half jaar au-pair
1973 – 1974	:Salters b.v.	- administratief medewerkster
1971 – 1973	:Arnold Kalmeijer	- telefoniste/receptioniste

Opleidingen :

1971	- Diploma Mavo-3 aan de "Thomas van Aquino" school te Poeldijk
1972	- Typediploma
1974	- Rijbewijs BE
1976	- Diploma Visagiste te Den Haag
1976	- Diploma Manicure te Den Haag
1984	- Hypno-Therapie
1987	- Diploma Voetreflexzonemassage te Amsterdam
1989	- Basiskennis boekhouding aan het Instituut Praehp te Rijswijk
1989	- Cursus boekhouden in Exact
1991	- Tekstverwerken met WP 5.1
1992	- Reiki 1 en 2 (alternatieve geneeswijze)
1994	- Diploma Cafébedrijf
1995	- Diploma BBO (Basis Beveiligings Diploma)
1996	- Rijbewijs C en chauffeursdiploma CCV-B
1990	- SVH Verklaring Sociale Hygiëne
1998	- certificaat medische terminologie
2003	- Diploma MBO SPW-VG-4 (Mondriaan Onderwijsgroep)

Persoonlijke interesses:

- Zwemmen en wandelen
- Knutselen en lezen
- Mensen